MMER 38 — DONDERDAG 22 SEPTEMBER 1927 — 27STE JAARGANG

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN:
Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag
Telefoon 14519, Postgiro 14574

Wnd. Vertegenwoordiger in N.-I.: Mr. M. J. A. Oostwoud-Wijdenes, Pres. Landr., Tandjong Balei (Sumatra's Oostk.).

Opgericht 21 Maart 1900
door Kolonel
G. E. V. L. VAN ZUYLEN

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang"

ADRES VOOR ADVERTENTIËN:
N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag
Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD TE VERMELDEN

DIT BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER VOORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIE

In Memoriam Mejuffr. J. J. Lagers.

Den 11en Juli l.l. overleed te Hilversum in hoogen ouderdom mejuffr. J. J. Lagers, oud-secretaresse onzer afdeeling te Utrecht.

In die functie maakte zij lange jaren deel uit van het Bestuur dier afdeeling, dat haar bij aftreden tot Eere-lid benoemde, een welverdiende onderscheiding voor haar bijzonderen ijver en toewijding tot het laatst toe betoond. Sociaal werk in het algemeen had hare belangstelling en niet eerder dan dat hare krachten haar begaven, nam zij daaraan niet meer deel. Als bewijs van hare blijvende en daadwerkelijke belangstelling in de Vereeniging „Oost en West", vermaakte zij voor haar overscheiden een legaat van ƒ 1000, niet vrij van successierechten, aan onze Vereeniging.

Het Hoofdbestuur brengt gaarne een woord van dank en hulde aan hare nagedachtenis.

Indische Tentoonstelling te Arnhem (I. T. A.)

11 Juni—28 Juli 1928.

—o—

De Nederlandsch-Indische Regeering heeft welwillend gevolg gegeven aan het verzoek van het Tentoonstellingsbestuur om, door inzending van een groot aantal tropische cultuur-gewassen, de Tentoonstelling eene belangrijke attractie te verschaffen.

Met het stoomschip Riouw, hetwelk één dezer dagen te Amsterdam aankomt, zal een tamelijk volledige collectie van deze gewassen arriveeren.

De zending bestaat uit een aantal oliepalmen, koffie-, cacao-, peper-, nootmuskaat-, kruidnagel-, agave-, kina-, theeplanten, enz., terwijl een aantal Heveaplanten en voor demonstratie van het tapsysteem geschikte Heveastammen in het voorjaar van 1928 zullen worden nagezonden.

Door de goede zorgen van eenige Professoren te Wageningen zullen een aantal tabaksplanten en eenige andere gewassen aan de verzameling worden toegevoegd.

De collectie zal waarschijnlijk overwinteren in de kassen van den heer Odo van Vloten te Doorwerth, terwijl de firma Bodegom en Van Dijk te Arnhem belangeloos voor kasruimte op het tentoonstellingsterrein zal zorg dragen.

N.B. Wat wij noodig hebben?

1e. Adressen van hen, die ons met inzendingen van dienst willen zijn.

2e. Adressen van hen, die als Correspondent voor ons willen werken.

3e. Adressen van hen, die onze reclameplaat bij zich thuis of elders een plaatsje willen geven en onze briefkaarten bij hunne correspondentie willen gebruiken.

Stuurt uwe berichten bij ons in!

Adres: Nieuwe Plein 52, Arnhem.

(Wordt vervolgd).

Attentie!

De Contributie voor het lidmaatschap dezer Vereeniging — ƒ 5.— 's jaars minimum — loopt voor hen die met of na 1 October e.k. zich als lid doen inschrijven, tot en met ulto. December 1928. Bij toetreding wordt hen dus gratis het Koloniaal Weekblad geregeld toegezonden. Aanmelding schriftelijk of mondeling bij het Secretariaat, Heulstraat 17, Den Haag, of bij de Secretarissen van de Afdeelingen.

Zij die reeds lid zijn en daardoor blijk gegeven hebben van hunne instemming met doel en streven der Vereeniging, worden vriendelijk uitgenoodigd ook anderen in hun kring tot het lidmaatschap aan te sporen, b.v. door toezending, na lezing, van dit nummer, liefst met een enkel aanbevelend woord.

Op onze leden in Oost- en West-Indië wordt hiervoor in het bijzonder een beroep gedaan.

Dr. Tjipto Mangoenkoesoemo.

Een merkwaardige figuur in de Inlandsche beweging.

—o—

In de rubriek „Van week tot week" van het vorig Nr. van het Kol. Weekblad heeft men kunnen lezen, dat de Gouverneur-Generaal nog geen beslissing heeft genomen omtrent het toekomstig lot van Dr. Tjipto Mangoenkoesoemo, van wien verluidt, dat op hem de „exhorbitante rechten" zullen worden toegepast, in verband met zijne relatiën met personen die betrokken waren bij de intijds verijdelde pogingen om in den nacht van 17 op 18 Juli j.l. een nieuwen opstand te verwekken in West-Java.

Zij, die eenigszins met het verleden van den Heer Tjipto bekend zijn, kunnen zich moeilijk indenken, dat deze onbaatzuchtige, openhartige en eerlijke volksleider zou willen optreden als werktuig der communisten, of zich zou willen bedienen van hunne strijdmiddelen. Een man als Tjipto, hij moge dan een vurig nationalist zijn, die door zijn onhandig en onbesuisd optreden meermalen onrust heeft gewekt, schijnt een te verstandig mensch om zijn landgenooten te storten in een communistisch avontuur, waarvan van te voren vast staat

dat het vele slachtofers zal maken onder hen, die zich laten meeslepen. Wel is het daarentegen verklaarbaar dat de in vele opzichten teleurgestelde en ook vaak verkeerd begrepen nationalist — aangenomen dat de communistische plannen tot gewelddadige omverwerping van het Nederlandsch gezag niet tijdig waren ontdekt — de gelegenheid niet onbenut zou hebben gelaten om een zuiver massaal *nationaal* verzet te steunen. Wat op zichzelf dan evengoed als deugdelijk motief kan worden aangemerkt voor Tjipto's uitzetting.

Natuurlijk is voor vele lezers van het Kol. Weekbl. Dr. Tjipto Mangoenkoesoemo, die bijna twintig jaar deel neemt aan de Inlandsche beweging, geen onbekende; maar toch ook zullen zich er onder bevinden, die hoogstens zijn naam hoorden noemen. Voor hen in de eerste plaats volgen hier eenige bijzonderheden over zijn veelbewogen leven, ontleend aan een in 1921 geschreven, maar nog geenszins verouderd, artikel [1]) van den heer J. Koning, waarin deze nobele figuur voortreffelijk wordt uitgebeeld. Na 'n inleidend woord, waarbij de hr. K. verklaart groote bewondering te hebben voor zijn „politieken tegenstander", schrijft hij:

„Een drietal jaren geleden, toen ik de leiding had van het „Weekblad voor Indië", heeft Darna Koesoema, een vriend van Tjipto, den nationalen leider voor mij geschetst. Hij noemde hem den modernen Diponegoro, die met de wapenen van het intellect strijdt. In de Indische beweging heeft hij steeds gestreden in de voorste gelederen. Hij is in hooge mate revolutionair van aard; hij leeft van den strijd, hij zoekt den strijd en is steeds daar te vinden, waar de kamp het heftigst wordt gevoerd. Ziedaar, in korte trekken, het beeld, dat zijn vriend Darna Koesoema van hem schetst, van den man, die bij zijn tegenstanders berucht wordt genoemd, doch die door zijn vrienden op de handen wordt gedragen vanwege zijn ontembaren moed en weergalooze opofferingsgezindheid voor de goede zaak.

Tjipto Mangoenkoesoemo is thans in zijn vijf en dertigste levensjaar; hij heeft een stormachtig verleden achter den rug. Reeds als leerling van de school tot opleiding van inlandsche artsen te Weltevreden, kortheidshalve de Stovia genoemd, toonde hij te zijn iemand met een helder verstand en met een sterk karakter, die de vrijheid lief had boven alles en daar rond voor uitkwam, wat door zijn leermeesters niet altijd even aangenaam gevonden werd. Van dien tijd af dagteekenen de eerste „botsingen" met het „gezag".

In 1905 zien wij Tjipto als docter aan het stadsverband te Glodok, Batavia. Het duurde niet lang of ook daar kreeg hij het aan den stok met zijn superieur; een overplaatsing volgde, eerst naar een andere afdeeling van de ziekeninrichting, daarna, in 1906, naar Amoentai, een klein garnizoensplaatsje in Midden-Borneo. De heftigheid van den jongen man in zijn optreden tegenover hen die boven hem waren geplaatst, werd ook hier oorzaak dat hij den toorn van den resident opwekte, die er voor zorg droeg, dat hij opnieuw werd overgeplaatst, ditmaal naar Demak. Zijn verblijf aldaar was in velerlei opzicht merkwaardig. Zijn sterke democratische natuur maakte het hem onmogelijk zich te buigen voor den wil van den regent, wijlen Pangeran Adiningrat, een waardig vertegenwoordiger der oud-Javaansche aristocratie. Herhaaldelijk was er wrijving tusschen hem en den inlandschen bestuurder, totdat de maat overliep toen Tjipto over de Aloen-aloen reed, iets dat door inlanders en zelfs door Europeanen uit eerbied voor den pangeran werd vermeden. Tjipto reed dagelijks door de verboden zône tot ergernis van de regentspartij. Later, in 1908, kreeg hij meeningsverschil met dr. Terburg over de malaria-bestrijding. Een reprimande van het Departement werd oorzaak, dat dr. Tjipto telegrafisch zijn ontslag uit 's lands dienst verzocht.

Met dit ontslag wordt afgesloten de levensperiode van deze merkwaardige revolutionaire figuur, welke onmiddellijk voorafging aan de veelbewogen periode van zijn politieke actie.

Op het eerste Boedi Oetomo congres, dat in 1908 te Djokja werd gehouden, maakte Tjipto kennis met den journalist Douwes Dekker, die in de daarop volgende jaren eveneens een belangrijke rol zou vervullen in de revolutionaire beweging op Java. Spoedig ontstond een nauwe vriendschap tusschen beiden, welke nog in hartelijkheid toenam, toen overeenstemming was bereikt omtrent de rich van de Indische beweging.

Sedert Tjipto uit 's lands dienst was gegaan, hij zich als particulier geneesheer te Solo g tigd, waar hij weldra een uitgebreide practijk Kort daarop deed zich een merkwaardige ge tenis voor, die op het karakter van den nation een bijzonderen kijk geeft. Zijn vriend Darna soema heeft ervan verteld. Het was in 1911, in tijd, dat de pest plotseling in Malang optrad de geneeskunst op Java aanvankelijk vrijwel m teloos stond tegenover de zoo gevreesde z Eenige Inlandsche en Europeesche geneesheer bedankten voor de eer naar de geteisterde st te worden gezonden. Het publiek was terecht beten over de houding van sommige medici en en daar werden zelfs uitingen gehoord, dat Java sche geneesheeren lafaards waren. Dit prikk in hooge mate den nationalist, dr. Tjipto. St een man van de daad, diende hij telegrafisch rekest in bij de bevoegde autoriteit met ver om herplaatsing in 's lands dienst, speciaal de pestbestrijding in het Malangsche. Van dit bod werd door de regeering gretig gebruik gem Tjipto had zich van zijn taak zoodanig gekwe dat hem, naar aanleiding van zijn buitengew plichtsbetrachting, het ridderkruis van de Or Nassau orde ten deel viel. Met de verovering dit eereteeken wischte Tjipto de smet uit, ge pen op het korps inlandsche artsen.

Tjipto's rol in de Indische beweging van den af, dat hij met Ernes Douwes Dekker samen redactie van „De Expres" en „Het Tijdschr voerde tot aan hun verbanning, wordt vooral kenmerkt door strijd, fellen strijd onder de le „Indië voor Indië". Toen Suardy in 1912 een chure het licht deed zien: „Als ik eens Neder der was......" en Tjipto en Douwes Dekker dit schrift ruimere publiciteit verleenden, volgde interneering, onderscheidenlijk naar Banda, Ban en Timor Koepang, met de mededeeling, dat zij in plaats van naar deze verbanningsoorden, Europa konden gaan. Men zal zich herinneren tot dit laatste werd besloten. In Nederland Tjipto college om zich voor het examen van Eu peesch arts te bekwamen, doch na een verblijf ongeveer elf maanden in het koude Noorden w hij zoodanig ziek, dat de Nederlandsche regeering na ruggespraak met de Indische, hem in 1914 stond naar het land van de wuivende palmen te te keeren.

Eenmaal in Indië terug en hersteld, kon hij mogelijk den eenmaal begonnen strijd afbreken Hij meende in dien tijd zijn ideaal het best te k nen dienen als journalist en zoo zien wij hem treden als redacteur van de „Goentoer", later de „Goentoer Bergerak", van de „Voorpost", „Madjopait" en ten slotte van het destijds te marang opgerichte dagblad „De Indiër". Als p blicist gaf hij zich geheel, met het gevolg dat nieuw van regeeringswege tegen hem moest w den opgetreden. In 1918 trekt hij zich in het delijke terug, maar **niet** strijdensmoe.

Dr. Tjipto Mangoenkoesoemo is een nationa met een sterk temperament, maar ook een met ridderlijk karakter. Hij is een droomer en den maar droom en daad zijn niet in die verhoudin samen dat zijn arbeid voor zijn volk vruchtba wezen kan. Hij doet denken aan Maurice Bar den Franschen strijder en politicus, geestdri soms sarcastisch, altijd hartstochtelijk. Hij dr van een vrije en onafhankelijke republiek In bewoond door een volk, dat „zijn eigen leven uitleven". „Die ster zal ik eens plukken," heeft vaak Tjipto met hartstocht hooren zeggen, als het mij niet mag gelukken, dan zal ik het een mijner nakomelingen mogelijk maken. Sle vrijheid kan dit volk groot maken en op die heid kan het evenveel recht doen gelden als ander volk." Zijn ideaal is dus een Indisch v dat gevormd wordt door Indo's, Indo-Chineezen Indo-Arabieren en door de autochtone bevolking van den archipel. Als lid van den Volksraad h hij over zijn idealen herhaaldelijk gesproken; was daarbij opvallend, dat vaak de idealist de politicus in den weg stond.

Thans is aan dr. Tjipto opnieuw de toegang een belangrijk deel van Java ontzegd. Maar d strijder brengt men niet tot zwijgen. Hij is een ke figuur, die in de voorste rijen tot den dood strijdende zal blijven in de nationalistische be ging. Een revolutionair en ridderlijke held, een zijn volk door zijn intellect en karakter onsc

[1]) Verschenen in „Eigen Haard" van genoemd jaar, blz. 467 vgg.

...diensten zou kunnen bewijzen, wanneer hij ...s reëele banen volgde en begrijpen wilde, dat ...twikkeling van zijn volk in de richting van ...stuur niet geforceerd kan worden door een ...ochtelijk woord of door het mooie maar broo... ...erk van een gevoelige fantast."

...rt de heer Koning, nu zes jaar geleden, het ...aande schreef, woont Tjipto, die zijn tweede ...ng te danken had aan het verwekken van ...t in de Vorstenlanden (in verband met de ...sche toestanden aldaar), te Bandoeng. Voor ...r bekend is had hij in de laatste jaren geen ...nswaardig aandeel in de politieke beroerin... ...p Java. En stellig niet in de communistische ...nden in November van het vorige jaar, o.a. ...ns een kort na de onlusten verschenen bro... ..., waarin hij de communistische opstandspo... ...n zocht te verklaren uit allerlei misstanden ...Inlandsche maatschappij, zonder nochtans die ...gen in bescherming te nemen. [2])
...ar ten slotte schijnt Tjipto de verleiding toch ...rk te zijn geworden en heeft hij zijn afwach... ...houding laten varen, op een wijze, welke hem ...erden male noodlottig dreigt te zullen worden. ...t is voor dezen „sympathieken" vijand van het ... gezag te hopen dat hij, als straf voor deze ...rzichtigheid, zijn verdere leven niet zal be... ...n door te brengen in *afzondering*, op een of ...r afgelegen eiland. Als bekwaam geneesheer Dr. Tjipto bijv. nog uitstekende diensten kun... bewijzen aan de tegenwoordige onvrijwillige ...ers van den Boven-Digoel. Volgens een be... ... in een Indisch dagblad zou hij zich vrijwillig ...oor beschikbaar hebben gesteld.

...Men zie ook, vooral in dit verband, het stuk ge... „De verbanning naar Nieuw-Guinea", in de ...k „Uit de Inheemsche pers" in dit Nr. (bl. 8).

Nog meer paardjes.

—o—

Djaran képang.
Koeda képang.
Barongan.

... viel te voorzien. De breede geografische ver...ding van het „Koloniaal Weekblad" was de ...ak, dat er berichten loskwamen over de ...en van gevlochten bamboe, waarvan sprake ...n het nummer van 8 September.

...ereerst hebben we te vermelden een artikel ... B. onder Indische Curiosa van „De Indische ...ganger" van 11 Maart dezes jaars. Blumber... ...eeft er den afdruk eener foto bij, waarvan hij ...herkomst niet vermeldt, een koeda-képang... ... uit de Vorstenlanden in vol ornaat; het paard ...amboe hangt aan een koord om den hals van ...Javaan. Dit laatste vond ik nog nergens.

...schrijver verwijst naar een opstel van Ch. F. Dumont in „Nederl.-Indië Oud en Nieuw" .../17 over Javaansche huwelijksgebruiken. ... stoet (nl. de stoet in de Soenda-landen, waar... bruidegom en bruid de hoofdpersonen zijn) ... geopend door een stel barongans, dat zijn ...e bamboezen, met opzichtige kleeren gekleede ...or zich daarin bevindende menschen gedra... ...poppen, voorstellende een reus en een reuzin, ...vreeswekkende aangezichten en bewegelijke ...n, die op de maat van den achter hen aange... ...n gamelan ronddansen" enz. „Achter dezen ...an zien wij verder de uit vlechtwerk ver...digde en met allerlei kleuren beschilderde, als ...paardjes dienstdoende figuren van het voorste ...elte van het paardenlichaam, waarmede de ...nen, die de ruiters moeten voorstellen, op de ... dansen van het begeleidend orkest, dat dik... ... bestaat uit angkloengs, waaronder men ver... ...enz. (bl. 351).

...erbij valt op te merken, dat er tweeërlei soort ...djes zijn, met en zonder achterlijf, dus met en ...er achterbeenen; en dat de barongans worden ...gesteld door een reus en een reuzin van onaan...m uiterlijk. Bij dit artikel van Dumont zijn ...eldingen gevoegd, o.a. van zes koeda képang ... voor- en achterlijven, zelfs met staarten, en ...de angkloeng, zes stel met twee trommen (pag. ...en 343).

...ze twee afbeeldingen zijn herhaald in het ...el „Over gongs en angkloengs" van Jaap Kool ...Nederl.-Indië Oud en Nieuw" van April 1924. ...r over de paardjes geeft de tekst niets.

Dan verwijst P. B. in den „Verlofganger" naar L. Th. Mayer, „Een blik in het Javaansche volksleven", die een dergelijke beschrijving geeft als Dumont; en naar Jasper's „Vlechtwerk", waar de factuur der paarden wordt beschreven, en ook hun manen en staart van idjoek.

In hetzelfde tijdschrift, nu van 20 Mei, geeft dezelfde schrijver nogmaals „Indische Curiosa", en ditmaal de Barongan. „Oude sagen en geschiedenissen, schrijft hij, vormen den tekstueelen grondslag van het spel van barongan met koeda-képang, waarbij het angkloeng-orkest zelden ontbreekt. De acteurs geraken ook hier, evenals elders bij maskerade-spelen, geleidelijk in een toestand van extase welke grenst aan razernij. Een bij den troep behoorend geesten-oproeper, tevens geesten-bezweerder (Jav. gamboeh, d.i. wijze) waakt ervoor, dat de geëxalteerde dansers op het juiste moment weer tot bezinning worden gebracht", enz. „De barongan stelt het gevaarlijke, demonische woudgedierte voor. Het monster heeft meestal een reusachtigen tijgerkop, omkranst door echte of met latten nagemaakte pauwenveeren ... Een woest gevecht ontwikkelt zich aanstonds tegen het woudmonster (bij den tekst afgebeeld) dat de stokpaardjes met hun berijders wil verslinden. Ten slotte wordt de barongan, na heftige en tevens kluchtige scènes, overwonnen ... Op den grond stuiptrekkend toont hij zich nog hoogst gevaarlijk", enz.

Een fantastiek dierage, een mooi fabelgedierte noemt Brandts Buys dezen barongan in een opstel over muziek in het Banjoewangische (Djawa 1926, bl. 210/211) waarheen P. B. in zijn Barongan-opstel verwijst; „de leeuw- of tijgerdraak" is in lichtdruk afgebeeld tegenover bl. 212. Er was strijd tusschen de barongan en andere figuren, waarvan de beteekenis niet helder was. De vertooning leek tamelijk onbeduidend en iets van de kracht der gecompliceerde bezetenheidsscènes door Staugaard beschreven (zie „Kol. Weekbl." van 8 Sept.) viel niet waar te nemen. Evenmin was dit het geval te Solo bij een Baronganvertooning door een troepje uit het Madioensche. De als wajang-wong-helden uitgedoste berijders der paardjes liepen doelloos achter den Barongan aan. Deze paardjes waren van leder en hoewel paard genoemd, toonden zij andere vooreinden gelijk boeta's uit de wajang.

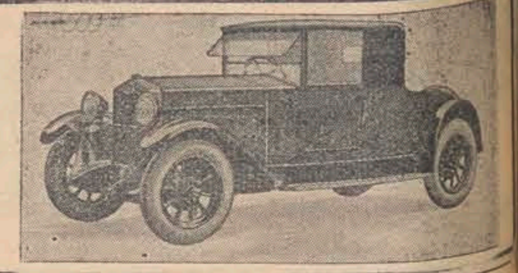
P. B. spreekt van een survival, een overblijfsel uit vroegere tijden, een kluchtige nabootsing eener bij vertooningen van religieuzen aard verrichte ernstige handeling, welker oorspronkelijke beteekenis is te loor gegaan. Ik heb het mooie boek van Ernst Vatter „Religiöse Plastik der Naturvölker" erop nageslagen, daar waar hij (bl. 103) over Masken und Tanzköpfe schrijft, en ook het Maskenkleid noemt „aus Stoff, Fell, Bastfasern, Haaren, Federn und dergleichen bestehend, das den Körper des Trägers verbirgt". En verder, na te hebben gezegd, dat niet het onkenbaar maken 't doel is, niet het verkleeden, maar dat de beteekenis dieper ligt en mystieker is: „In der Maske wird der Mensch zu einem neuen Wesen, dem Toten, dem Geist oder dem Tier, das die Maske verkörpert: es handelt sich nicht um Darstellung, um Verkörperung einer Rolle, sondern um eine durchaus wirklich empfundene Verwandlung".

Van jongen datum is het opstel over de paardjes in het tijdschrift „St. Claverbond" van Juli-Aug. dezes jaars. Het heet „Djatilan, door H. Caminada S.J." en beschrijft een feest te Kalasan op Java ten n. van Jogja: „monseigneur Van Velsen zou er voor 't eerst het heilig vormsel toedienen". Het hoofd van de school wist voor een paar gulden de noodige paardjes te huren en twee onderwijzers vervulden de rollen van Pentoel en Temben. „Dat zijn clowns of grappenmakers, die, na veel over en weer praten, elkaar tot den strijd uitdagen. Dan treden twee groepen ruiters op, die den strijd onder elkaar zullen beslechten." Drie aardige afbeeldingen zijn er bij den tekst, mooie paardjes, maar onevenredig gebouwd, met al te slanke achterhand, uitloopend in een bos idjoek.

* * *

Het lijkt samen heel wat, maar eigenlijk weten we van den oorsprong en de beteekenis nog weinig; ze ligt dieper en is mystieker; maar daarmede is niet alles verklaard; heel weinig zelfs. Zou Banner in zijn laatste boek over romantic Java dit en dergelijke dingen hebben bedoeld toen hij in den titel van the little known island sprak?

Sn.

Achtste Koloniale Vacantiecursus voor Geografen.

In aansluiting aan ons vorig bericht omtrent bovengenoemden cursus kunnen wij thans mededeelen, dat deze zal worden gehouden van 27—29 December a.s. te Amsterdam, in de kleine gehoorzaal van het Koloniaal Instituut, Mauritskade.

De leergang omvat in het bijzonder de Groote Godsdiensten van den Indischen Archipel. In deze reeks voordrachten behandelt Prof. Dr. G. van der Leeuw, hoogleeraar te Groningen: „Het Heidendom"; Prof. Dr. N. J. Krom, hoogleeraar te Leiden: „Het Hindoeïsme"; Prof. Dr. C. Snouck Hurgronje, hoogleeraar te Leiden: „Het Mohammedanisme".

Op Woensdag 28 December zal een vertooning van Indische films plaats hebben, waaromtrent nadere bijzonderheden zullen volgen.

Op Donderdag 29 December zal onder deskundig geleide een bezoek gebracht worden aan den pas ingerichten tweeden omgang van het Volkenkundig Museum van het Koloniaal Instituut, ingang Linnaeusstraat.

De deelneming is opengesteld voor leeraren in de aardrijkskunde aan inrichtingen voor voorbereidend hooger onderwijs, voor middelbaar onderwijs en tot opleiding van onderwijzers(essen), benevens voor studenten in de aardrijkskunde en aanverwante vakken van wetenschap. Van de deelnemers zal eene bijdrage van *f* 3.— geheven worden.

Elk deelnemer ontvangt kosteloos een geschrift, aangevende de hoofdlijnen van de voordrachten en de daarbij eventueel behoorende tabellen en cijfers, alsmede een ex. van het supplement op het economisch-geografisch jaarboekje „Indië's jonge Kracht". 6e Uitgave 1927.

Inlichtingen verstrekt de secretaris-penningmeester der Commissie van Voorbereiding, Dr. H. H. Zeijlstra Fzn., Singel 1, Deventer, bij wien men zich vóór 1 December a.s. door storting van bovengenoemde bijdrage als deelnemer kan opgeven.

Luchtpost per vliegtuig Holland-Indië.

——o——

In acht te nemen formaliteiten.

De gelegenheid wordt opengesteld om met het vliegtuig van luit. Koppen, dat 1 October a.s. van Amsterdam naar Nederlandsch-Indië vertrekt, gewone en aangeteekende correspondentie te verzenden.

Het daarvoor verschuldigde luchtrecht bedraagt *f* 2.50 per briefkaart en *f* 10.— per 20 gram voor de overige stukken en is te voldoen door middel van frankeerzegels *boven* de gewone porten.

De aangeteekende stukken worden uitsluitend verzonden op risico van de afzenders; brieven en doosjes met aangegeven waarde zijn van het luchtvervoer uitgesloten.

Om in de bedoelde zending te worden opgenomen moeten de stukken:

1e. volledig gefrankeerd zijn;

2e. boven het adres voorzien zijn van de aanwijzing „per vliegtuig van Amsterdam naar Batavia".

Voorts verdient het aanbeveling

3e. een etiket „per luchtpost, par avion" (gratis op de kantoren verkrijgbaar) te gebruiken;

4e. naam en adres van den afzender te vermelden.

De afzender moet de aldus gefrankeerde brief of brieven vervolgens in een tweeden omslag sluiten, welke *ongefrankeerd* (tenzij aanteekening in het binnenlandsch verkeer gewenscht wordt, in welk geval aanteekenrecht verschuldigd is, hetwelk op den buitenomslag is te voldoen) moet worden gezonden aan den Directeur van het Postkantoor te Amsterdam (bureel Mail) en het opschrift moet dragen „Postvlucht Nederland—Nederlandsch-Indië".

De frankeerzegels van de in de depêche opgenomen correspondentie zullen met een bijzonderen dagteekeningstempel, voorzien van het randschrift „Postvlucht Nederland—Nederlandsch-Indië" onbruikbaar worden gemaakt.

De stukken moeten uiterlijk 30 September te 12 uur 's middags te Amsterdam aanwezig zijn.

De aandacht wordt erop gevestigd, dat, indien de vlucht wel wordt begonnen, maar om een of andere reden niet wordt beëindigd, het port niet wordt terugbetaald.

MODEL I.

Buitenste omslag.
(in welke de stukken met omslag II moeten worden verzonden

Aanteekenen. 2)

POSTVLUCHT NEDERLAND-NED. INDIË 1)

Aan den Heer Directeur van het Postkantoor

BUREEL MAIL

AMSTERDAM

AFZENDER: 3)

1) Ongefrankeerd.
Een frankeerzegel (van 15 cent) behoeft alleen bij *aanteekenen* in binnenlandsch verkeer te worden voldaan.

2) Aanteekenen — indien aanteekenen in het *binnenlandsch* verkeer gewenscht wordt.

3) Naam en adres van den afzender te vermelden (bij voorkeur aan *achterzijde*).

MODEL II.

Gefrankeerde Omslag.
(in welke de per luchtpost te verzenden stukken zijn te sluiten

per luchtpost par Avion 1) Aanteekenen 2) 3)

PER VLIEGTUIG VAN AMSTERDAM N. BATAVIA

AAN ....

....

....

NEDERLANDSCH - INDIË

AFZENDER: 4

1) Etiket per luchtpost, par avion gratis verkrijgbaar op de postkantoren.

2) Aanteekenen — indien aanteekenen in het verkeer Amsterdam-Indië

3) Frankeerzegels ter waarde van f 10.— (luchtrecht per 20 gram) plus 10 cent (gewoon port voor een brief tot 20 gram naar Indië) plus eventueel 15 cent, aanteekenrecht.
Totaal voor een aangeteekenden brief tot 20 gram *f 10.25*.

4) Naam en adres van den afzender te vermelden (bij voorkeur aan achterzijde).

5) Voor *geheel Indië* kunnen brieven worden meegegeven.

Van Week tot Week.

Dinsdag 13 tot Maandag 19 September.

De Indische paragrafen in de Troonrede. Met betrekking op de Indiën heeft H. M. de Koningin bij de opening der zittingen van de Staten-Generaal op 20 dezer, het volgende gezegd:

„Op Java en op de Westkust van Sumatra zijn betreurenswaardige onlusten voorgevallen, welke dank zij het doortastend optreden van bestuur, politie en leger spoedig werden bedwongen.

Aan het eigen Indische volksleven zijn deze onlusten vreemd.

Maatregelen zijn genomen om ook in de toekomst de bevolking tegen aanslagen op haar welvaart en veiligheid te beschermen.

Daarnaast wordt, zooveel de geldelijke omstandigheden toelaten, de cultureele en welvaartspolitiek in Nederlandsch-Indië met kracht voortgezet.

Met belangstelling wordt uitgezien naar de vruchten, welke de kortgeleden voor Suriname aanvaarde maatregelen ten bate van dat overzeesche gebiedsdeel zullen afwerpen.

De economische toestand van Curaçao blijft gunstig."

De Utrechtsche Indologische Faculteit. Naar de „N.R.Ct." verneemt, belegt 7 October a.s. in het gebouw Handwerkers Vriendenkring de afdeeling Amsterdam van den Bond van Sociaal-Democratische Studentenclubs (S.D.S.C.) een openbare vergadering, waar de heer J. L. Vleming, oud-chef van den Indischen Belastingdienst, zal spreken over den oorsprong der Utrechtsche Indologische Faculteit.

Steeds weer geruchten over den „orang pendek". De Aneta 1) seint d.d. Batavia, 15 Sept.

1) De Aneta-telegrammen zijn ontleend aan het „Vaderland".

...ant-majoor Van Esch van den Topographischen Dienst heeft tijdens werkzaamheden in ...Djambi in het oerwoud een menschvormige ...uinharige gedaante waargenomen, waarvan ...e lengte geschat wordt op 1 Meter 30. De gedaante had lang, donker hoofdhaar en de ledematen waren niet zoo onevenredig als van een ...p. Hij is overtuigd een orang pendek gezien ...hebben. Het gevonden voetspoor vertoonde ...een nagelafdrukken.

...er Plesman over den vliegdienst in Ned.-Indië. Medan, 15 September, (Aneta). In een ...ersgesprek heeft de administrateur van de K.L.M., de heer Plesman, zich zeer optimistisch uitgelaten over de met de Regeering te ...houden besprekingen en de eventueele resultaten. Hij hoopt, dat de vliegdienst na negen maanden zal zijn ingevoerd, en besprak de mogelijkheid om de toestellen, die gebruikt zullen worden, naar Indië te doen vliegen. De verbinding Holland-Indië is afhankelijk van de ...richting van het burgerluchtverkeer in Indië.

...ring van Tjokroaminoto. Batavia, 15 September, (Aneta). In een vergadering van de P. S. I. (Partij Sarekat Islam) heeft Tjokroaminoto verklaard, dat de actie van de P. S. I. niet ...gericht was op omverwerping van het gezag, ...schoon een onafhankelijk Indië hem in de ...erre toekomst wenschelijk voorkomt. Hij verklaarde zich voldaan over de tegemoetkoming ...an de Regeering inzake de godsdienstige ...kwesties onder meer ten opzichte van de kinderhuwelijken.

...r. J. W. A. von Schmidt auf Altenstadt †. Te 's-Gravenhage is, in den ouderdom van 80 jaren, overleden jhr. mr. J. W. A. von Schmidt auf Altenstadt, oud-vice-president van het ...ooggerechtshof in Ned.-Indië, ridder in de ...rde van den Nederlandschen Leeuw.

...mmunistenkamp te Boven-Digoel. Batavia, ...Sept. (Aneta). In verband met het vertrek ...an den commandant van het interneeringskamp voor communisten te Boven-Digoel Nieuw-Guinea), kapitein Becking, wordt ...overwogen een civiel bestuurder te belasten ...et de leiding van het interneeringskamp.

...emersraad van Suriname. In verband met ...t a.s. vertrek van Mr. J. J. W. Eekhout naar ...Nederl.-Indië is tot 2de secretaris van den ...Ondernemersraad voor Suriname benoemd ...r. dr. H. H. A. van Gijbland Oosterhoff, thans ...secretaris van het Curatorium der Indologische ...aculteit aan de Utrechtsche Universiteit.

...stelling van terdoodveroordeelden. Batavia, ...Sept. (Aneta). Aan vier Bantamsche communisten, die ter dood veroordeeld waren, is ...heden morgen in de gevangenis te Pandeglang ...t vonnis voltrokken.

...ckert toch lid van den Volksraad? Semarang, 16 Sept. (Aneta). In een huishoudelijke vergadering van den gemeenteraad is besloten in principe in te stemmen met eventueele voorstellen van de Regeering in zake de kwestie van Ir. Rückert, den hoofdingenieur bij de Gemeentewerken, van welke voorstellen officieus mededeeling is gedaan en waarbij Ir. Rückert het lidmaatschap van den Volksraad aanvaarden kan. De gemeente zal het volle salaris van Rückert gerestitueerd krijgen, maar buiten den tijd, gedurende welken de Volksraad bijeen is, zal Ir. Rückert ter beschikking ven het Gouvernement zijn.

Het 50-jarig bestaan van de H.B.S. te Semarang herdacht. Semarang, 16 Sept. (Aneta). Het vijftigjarig bestaan van de H.B.S. is feestelijk gevierd. Er werd een receptie gehouden waarop tal van autoriteiten, vertegenwoordigers van den handel en vele oud-leerlingen aanwezig waren.

De samenstelling van den Volksraad. Batavia, 18 Sept. (Aneta). Een vergadering van het Indo-Europeesch Verbond, alhier gehouden, verklaarde zich unaniem tegen de voorgestelde wijziging van de verhouding in den Volksraad.

Bij een auto-ongeluk gedood. Batavia, 18 Sept. (Aneta). De notaris te Bodjonegoro, de heer Schuytbest, is bij een auto-ongeluk gedood.

Hoofdcommissaris van Politie. Batavia, 19 Sept. (Aneta). De hoofdcommissaris van politie alhier, de heer O. Treffers, vertrekt op 2 November met verlof naar Europa. Na zijn terugkomst zal hij weer bij het bestuurscorps teruggevoerd worden.

Kolonel v. Gheel Gildemeester. Bandoeng, 19 Sept. (Aneta). Op zijn verzoek is eervol ontslag verleend aan den kolonel der infanterie, den heer F. P. A. van Gheel Gildemeester, die thans met verlof in Europa vertoeft.

Ned.-Ind. Onderwijscongres. Weltevreden, 19 Sept. (Aneta). Het zesde onderwijscongres is alhier geopend in tegenwoordigheid van vele autoriteiten. De heer J. P. Saltzherr sprak een woord van welkom, waarna de directeur van onderwijs, de heer Hardeman, de openingsrede hield. De heer A. Hegt sprak daarna over: beroepskeuze en onderwijsvoorziening.

Feuilleton.

...nneringen van een oud-Ind. officier.

IX. Atjeh na de Pedir-expeditie.

(Vervolg).

...hindernis had ons ongeveer anderhalf uur ...oud gegeven, zoodat wij laat in den middag ...het hiervoren bedoelde heuvelterrein naderden. ...an daaruit werden wij met geweervuur ontvangen, dat evenwel spoedig verstomde, toen wij ...erug te schieten tot den aanval overgingen. ...op werd niets meer van de schutters bespeurd.

...was reeds donker, toen wij in een klein dal ...de kust een visschershut omsingelden, waarvan de bewoners als gids werden gepresst. Aan den ...van het heuvelterrein zeiden zij, op de vlakte ...wijzende, „Daar ligt Laoeng". Zij hoopten daarop ...terugkeeren, maar dat was voor hen een ...rekening; de kapitein wilde hen niet loslaten, ...het doel was bereikt. Een eind verderop ...ij op een en op eenigen afstand gelegen groote kampong, die volgens hun zeggen Laoeng zou ...toen wij daar aankwamen, lag die plaats weer ...op en zoo ging het steeds door. Daaruit moet ...s niet de gevolgtrekking maken, dat de gidsen ons den tuin wilden leiden. In de eerste ...is het zeer goed te begrijpen, dat die visschers, die in den zeer laten na-avond uit hun huis waren gehaald, daarheen terug verlangden en weinig zin hadden om zich steeds verder daarvan te verwijderen. In de tweede plaats heette waarschijnlijk die geheele streek Laoeng, al hadden de verschillende kampongs uiteraard verschillende namen. Ten slotte spraken en verstonden de gidsen geen Maleisch en was er bij de compagnie niemand, die Atjehsch kende. Als bemiddelaar trad daarbij op de man, die ons door het B.B. als gids was medegegeven en die gewoonlijk als „loods" optrad. Hij kende in deze streek evenmin den weg als wij, doch bewees, mits onder strenge contrôle, wel eenige diensten als tolk. Over het algemeen was hij echter zoo weinig betrouwbaar, dat hij niet voor niets den bijnaam had van „Bram de Leugenaar". Onder die omstandigheden waren uiteraard misverstanden tusschen ons en de gidsen niet uitgesloten.

's Nachts tegen twaalf uur bevonden wij ons aan den rand van een uitgestrekten sawah. Volgens de gidsen was de kampong aan de tegenovergestelde zijde betoel betoel Laoeng. Onze kapitein vertrouwde het zaakje echter niet, te minder, omdat wij kort tevoren een Atjeher met een geweer hadden verrast, die op een galangan was gezeten, doch in de duisternis ongehinderd was ontkomen.

Reeds tevoren had de kapitein herhaaldelijk het signaal „7e Bataljon. Waar is de chef?" laten blazen, doch zonder daarop eenig antwoord te ontvangen. Ook nu weer werd het herhaald en wederom drong geen antwoord tot ons door. Ook waren er geen lichten of vuren in de als Laoeng aangeduide

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt.

De Eerste Jaarmarkt-tentoonstelling te Djokdjakarta.

II.

Zij, die verleden week te dezer plaatse 't een en ander gelezen hebben over de opening der eerste Jaarmarkt te Djokdja, zullen er zeker ook wel belang in stellen te weten, hoe die tentoonstelling

op de groote *aloon-aloon* aldaar was ingericht en wat er zooal te zien was.

Aan de hand o.a. van het „Soerabajaasch Handelsblad" van begin Augustus j.l. kunnen wij daarvan het volgende mededeelen:

De indeeling van het jaarmarkt-terrein was zeer eenvoudig en daardoor buitengewoon overzichtelijk. Men zat niet vast aan permanente gebouwen, waaraan — zooals o.a. op de Jaarbeurs te Bandoeng — de inzendingen zich moeten aanpassen, willen zij niet bij stukjes en brokken hier of daar tusschen gewrongen worden. Hier was duidelijk te zien, dat de gebouwen zich hebben aangepast aan de groepsindeeling.

Bij het binnenkomen door den hoofdingang aan de Kadasterstraat (nabij de sociëteit) ligt de eigenlijke jaarmarkt op de linker-terreinhelft, terwijl rechts rondom een groot terrein voor sport-wedstrijden, open-lucht-bioscoop enz., diverse vermakelijkheden, snoeptenten en dergelijke zijn opgesteld. Precies in het midden, aan den weg, welke dwars over de *aloon aloon* leidt naar den *sitihinggil* van den *kraton*, lagen de *panggoeng* (tribune voor hooge gasten), het hoofdrestaurant en eenige kiosken van inzenders.

Langs twee rechthoekig op elkaar staande zijden van het linker-terrein waren lange overdekte galerijen gebouwd (alles was hier van *bamboe* en *atap*), waarin achtereenvolgens waren te vinden: de Inlandsche handwerkslieden, die hun arbeidsmethoden demonstreerden (vlechtwerk, batikkerij, weefkunst, koperdraaierij enz.), een stand van door Inlandsche schoolkinderen vervaardigde voorwerpen, de groep aardewerk en steen-bewerking, de stand van de suikerindustrie (grootendeels bestaande uit de prachtige inzending van het Suikersyndicaat op de E.H.T.I.N.I.) en de Vorstenlandsche tabaksondernemingen, en ten slotte eenige Inlandsche winkeltjes van lieden, die op eigen risico op de expositie uitkomen. Deze inzenders betalen standhuur; de anderen, wier goederen door de jaarmarkt-vereeniging worden verkocht, waren van die betaling vrijgesteld, doch moesten toestaan, dat de vereeniging 10 pCt. commissie-loon op de verkoopprijzen legde.

Op het midden-terrein van de linker-helft der *aloon-aloon* vond met de vier groote dubbele loodsen (met een „front" naar twee zijden), welke bedoelde commissie-goederen bevatten en het voornaamste deel van de jaarmarkt vormden. Daar waren apart ondergebracht de groepen: vlechtwerk, weefkunst, batikkunst, hout-bewerking, leer, hoorn- en been-bewerking, alsmede metaalarbeid. Tevens hadden de stand van het gevangeniswezen, een aparte winkel voor Balineesche goederen, een stand van den landbouw-voorlichtingsdienst en een afdeeling *manisans*, een plaats gevonden.

De groep vlechtwerk trok bij het betreden van het terrein door den hoofdingang direct de aandacht door de kleurige Baweansche matten [1] a[an] den wand.

Manden waren in vele soorten aanwezig uit a[lle] deelen van den archipel, o.a. wat betreft de buite[n]gewesten: N. en Z. Celebes, Singkep, Sipirok (T[a]panoeli), Bali, Flores, Ceram enz. Er was [veel] fraai en typisch werk bij met fantastische, [maar] toch wel aantrekkelijke patronen; liefhebbers [en] liefhebsters van ethnografica, of die dergel[ijke] voorwerpen verzamelen b.v. voor kamer-versiering, kunnen hier het hart ophalen. De eigenaardig[e] kleurrijke en elegant geconstrueerde pan[...] mandjes uit Z.-Celebes om koekjes in te bewar[en] bleken naast de matten (o.a. heel mooie uit Ma[...]lang) den meesten aftrek te vinden bij het Eu[ro]peesche publiek.

In dezelfde loods I, doch met het front naar [de] andere zijde, was de groep weefkunst onder[ge]bracht. Samen met die van de batikkunst vorm[de] zij de meest populaire afdeeling op de jaarmar[kt.] De groep weefkunst verkocht in twee dagen [...] voor ruim *f* 500! Kenners onder het publiek [ver]zekerden, dat zij nooit nog een dergelijk uitgebre[ide] collectie weefsels uit alle deelen van den archi[pel] bij elkaar hebben aanschouwd.

Er waren keur en keus van de meest uiteen[...]loopende soorten: typische koffo-weefsels uit M[...] ganitoe en Tamako, stemmige doeken uit R[...] Flores en Timor tot de prachtige Balineesche, [...] van kleur, schitterend door goud- en zilverdra[ad] en de *kain bolos*, alsmede de *kain kassang* [...] Java. [2])

Keurig weefwerk was hier geëtaleerd van [de] Djokjasche vereenigingen „*Wanito Oetomo*" [en] „*Among Krido*"; opvallend was daarbij, hoe [...] reeds op de Europeesche afnemers begint te [...]ken, door vervaardiging van servetjes, doeken [...]. De fauteuil-bekleeding van door „*Wanito Oetomo*" geweven stof, toont, hoe ver deze vereeniging [...] onder leiding van de echtgenoote van den kraton-arts, dokter *Abdoel Kadir*.

Ook de „*Witte Kruis-Kolonie*" had Europeesche verbruiks-artikelen ingezonden: handdoeken, [...]doeken, enz., maar eveneens kantwerk.

Niet alles, wat hier tentoongesteld werd, was [te] koop. „Jammer genoeg", verzuchtte menig koop[er.] En daarmede doelde hij of zij hoofdzakelijk op [de] magnifieke vorstelijke *kampoeh's*, o.a. in go[ud-]batik, behoorende tot de collectie van den [heer] Walter Spies, dirigent van de kraton-kapel [te] Djokja, die voorts o.a. een zeer belangwekk[end] Balineesch *wajang-bèbèr-doek* inzond. Dezelf[de] verzuchting werd ook geslaakt voor menig fr[aaie] doek uit de inzending van *Pangeran Soeriadin[in]grat*, die zich zeer veel moeite getroostte voor de[...]

[1]) In „Boeatan", Heulstraat 19 te 's-Gravenhage, [kan] men daarvan thans ook een mooie verzameling zien. — Red.

[2]) Voor de trouwe bezoekers van „Boeatan" zijn d[it] alle oude bekenden. — Red.

---

kampong te zien. Het kwam ons dus onwaarschijnlijk voor, dat daar een geheel bataljon zou zijn gelegerd.

Daar stonden wij nu. Wat te doen? Terwijl de officieren dit overlegden, was de geheele compagnie in slaap gevallen, zoo vermoeid waren de manschappen.

Onder die omstandigheden besloot de commandant zich niet aan een hinderlaag bloot te stellen en terug te keeren naar een open plek aan het strand, waar wij des nachts om half twee aankwamen en in carréformatie het bivak betrokken. Ondanks onze tegenwerpingen wilde de kapitein met alle geweld de eerste wacht op zich nemen, met dat gevolg, dat de oudste luitenant, midden in den nacht wakker wordende, alles slapende vond, den kapitein in zijn vouwstoel, en daarbij bemerkte, dat zijn eigen wacht reeds was verstreken. Dus wekte hij zijn opvolger. Deze ging de posten langs en zag een, gelukkig onschuldigen, Atjeher met een klewang in de hand door het bivak wandelen. Deze man verklaarde, dat werkelijk in de ons aangeduide kampong „ceumpanie" had overnacht. Hij werd nu aangehouden en bij het aanbreken van den dag met een bericht naar den commandant van het zevende bataljon gezonden.

Hoewel wij tijdens onzen marsch door het heuvelterrein geen accoustische of andere verbinding met het 7e Bataljon vermochten te verkrijgen, kregen wij wel een onverwacht ander verband met een ander onderdeel van 's Lands weermacht, n.l. met de marine. Langs de kust en gaande in dezelfde richting als wij, stoomde namelijk H.M.'s Koetei [...]. Toen onze eerste hoornsignalen weerklonken, w[er]den aan boord vuurpijlen opgelaten. Wij appre[...]cieerden de goede bedoeling, maar konden de signalen niet beantwoorden. Tijdens den nacht ging het schip ter hoogte van ons bivak voor anker e[n] reeds bij het aanbreken van den dag werd de sloep gestreken, die naar de kust werd geroeid. Aan land gekomen, vroeg de oudste der beide daarin zittende officieren namens den commandant van de Koetei, waarmede hij ons van dienst kon zijn.

Onze kapitein antwoordde, dat hij deze attentie bijzonder waardeerde, dat wij wel wat dorst hadden, maar dat het ons niet moeilijk zou vallen in de nabijheid water te vinden, waarmede thee kon worden gezet. Daar hij verder had gezien door welk een zware branding de sloep aan land had moeten komen, verzocht hij den zeeofficier om den commandant van de Koetei vriendelijk te bedanken voor zijn hulpvaardigheid en hem mede te deelen, dat wij aan hulp geen zoodanige behoefte hadden, dat een nieuwe tocht door de branding daarvoor gemotiveerd zou zijn. Deze heeren vonden die branding echter in het geheel geen bezwaar en voeren naar boord terug om daarna weder bij ons te komen met een vaatje drinkwater voor den troep, eenige fleschjes ajer blanda voor de officieren en een trommel met boterhammen. Toen wij nu onzen dorst wilden lesschen, bleek het, dat de heeren van de marine, zooals wel viel te begrijpen, er niet aan hadden gedacht om een kurketrekker mede te nemen, terwijl wij, die niets anders dronken

...eling van de jaarmarkt. Er hangt van hem o.m. ...prachtige hoofddoek, destijds gedragen door ...en Sultan VII, uitgevoerd in fijn licht-blauw en ...n, volgens oud *tjoewiri*-motief. [3]) Zijn serie, ...ke het ontstaan toont van een gebatikte kain van ...n stijven witten lap katoen *(lawon)* af tot het ...pele eindproduct met de artistieke teekeningen ...mmige kleuren, was ook een succes. [4])

...ter de batik-afdeeling bevond zich het hout...werk. Japara domineerde van de kleine post...doosjes af, via sigaren- en sigarettendoozen, ...menten-kistjes, tafelgong-standaards, boeken...tjes, enz. tot een ameublement in Compagnie...l. Maar ook Djokja is met mooi werk van dit ...t te voorschijn gekomen. Daar was in de eer... plaats dat van *mas bekel Dajeng Leksono,* den ...merman van den Sultan van Djokjakarta, ...ns talent te bewonderen was aan den troon, ...ke zijn vorst zich had laten maken. Zijn werk ...erscheidt zich van het andere door den *Kema*...kop, welke door hem als hoofdmotief is ge...gd.

...erder heeft de *„Perkoempoelan pertoekangan ... keraädjinan Prabanan Djokja",* waarvan de ...*ono van Kalassan* voorzitter is, een verzame... ingestuurd, welke zeer veel lijkt op de beken... kunstproducten van Japara.

...emidden van al deze uit licht-bruin *djattie-*, of ... meer donkere, doffe *sono*hout vervaardigde ...werpen, vielen de kistjes uit Sitoebondo, ge...den uit prachtig zwart-glimmend sandelhout, ...et op.

Zoo ook *topeng*-maskers, gesneden uit *kemiri*...ut (inzending van de vereeniging *„Among Kri... in Koelon Progo),* wajong-poppen, w.o. het drietal *Gatoet Kotjoh, Sentjakih* en *Soeriat...jo,* geheel uitgebeeld en aangekleed als in de *...ang-orang* (dit was een nieuw idee van den ...nt van Pengasih). Volgens den verslaggever ... *Het Soer. Handelsblad,* was dit ongetwijfeld ... werk, en de gelaatsuitdrukkingen goed ge...gd, maar het werd toch geheel in de schaduw ...eld door de Balineesche poppetjes (inzending ... W. Spies); de kleine, in goede kleuren beschil...de *Hanoman* (de bekende apen-*senopati* van *...na)* een kunststuk van houtsnijwerk, door niets ...dit genre op de jaarmarkt overtroffen.

...Ook met de in hout nagebootsten Balineeschen ...en *tani* was dit het geval.

...De verslaggever merkte verder nog op:

„De Solosche houtsnijders, die de Vorstenlandsche personaliteiten uit de Javaansche samenleving voorstellende, houten beeldjes maken, kunnen nog veel op dit gebied leeren van hun Balineesche collega's."

In een afzonderlijke loods was de groep leer-, hoorn- en been-bewerking ondergebracht. De Bataviasche firma *Buisson* bood diverse taschjes, beurzen enz. van slangen- en krokodillen-huid te koop aan. En natuurlijk ontbraken de leeren wajangpoppen hier evenmin; er was een stel bij van den Djokdjaschen kraton.

De volgende groep was die van de metaalbewerking. Deze bood groote variatie: van zinken *gajoengs* en primitief geconstrueerd blikken speelgoed, via een collectie antieke koperen en bronzen voorwerpen tot het kostbare, fijne filigrain-werk (w.o. een inzending van Prins Mangkoenegaran) in goud en zilver uit Buitenzorg, Djokja, Kendari (Z. Celebes), Sumatra's Westkust **enz.** Ook sieraden uit de Karo-landen, Bali en Kedong-woeni (Pekalongan).

De laatste groep van de door de jaarmarkt-vereeniging beheerde inzendingen was die van het aardewerk. Daar was heel aardig de ontwikkeling te zien van dezen tak van inheemsche nijverheid, zooals het keramische laboratorium van het dep. van L., H. en N., dien tracht te leiden. En de verslaggever merkte daarbij o.m. op:

„Mas Pirngadie's beschildering in batikmotieven van vaasjes, kommen enz. kunnen wij niet erg geslaagd vinden; het is op zijn hoogst werk voor goedkoope curiosa verzamelende buitenlandsche toeristen. Ook de uit Toeloegagoengsch marmer vervaardigde voorwerpen konden ons slechts matig bekoren; het lijkt ons, dat de inheemsche makers daarvan bij betere leiding in de keuze van hun materiaal, meer succes zullen oogsten."

Ook betreurt hij 't, dat, ter overtuiging, de demonstratie van de primitieve wijze van het weven door de Javanen niet heeft plaatsgevonden vlak naast de afzonderlijke tent, waarin de textiel-instelling van de afdeeling nijverheid van het Landbouwdepartement toont welk een resultaten kunnen worden bereikt met de veel practischer en toch goedkoope, modernere weefstoelen.

Onzerzijds moeten wij hierbij echter opmerken, dat, uit een artistiek oogpunt, juist met de primitiefste weeftoestellen, speciaal in de buitengewesten, de mooiste resultaten zijn bereikt.

Bijzondere vermelding verdienen nog de zeer interessante, in afzonderlijke tenten ondergebrachte inzendingen van kraton-kostbaarheden en curiosa, een speciale attentie van den Soenan en van den Sultan [5]) en ... dat ook financieel deze eerste Jaarmarkt-tentoonstelling te Djokdja een succes is gebleken.

[3]) Onze lezers zullen zich herinneren hoe „Boeatan" ... prijsvraag heeft uitgeschreven onder de beste ba...ers te Djocdja juist voor hoofddoeken als deze, welke ...geprijkt heeft op de Batiktentoonstelling in de Go...che zaal te 's-Gravenhage. — Red.

[4]) Ook deze is voor belangstellenden in de Toon...ers van Boeatan te bezichtigen. — Red.

[5]) Hieraan hopen wij de volgende week een artikel te wijden. — Red.

...ie en thee uit de soldatenkeuken, er ook geen ...ns hadden. Van onverwachte zijde kwam even... hulp opdagen, want er kwam een zakmes met ...kurketrekker te voorschijn, toebehoorende aan ...den Atjehschen „loods", Bram de Leugenaar.

...oewel practisch de hulp van de Koetei van ...nig beteekenis is geweest, heb ik hier toch vol ...baarheid dit optreden herdacht. Vanaf het ...p, dat toevallig langs de kust voer, wordt tegen ...vallen van den avond een troep militairen be...t, die door het heuvelterrein marcheert. Later ...t men van den wal voortdurend signalen bla..., die er op zouden kunnen wijzen, dat de troep ... noodig heeft. Daarop laat de commandant ... de Koetei vuurpeilen op, als wilde hij zeggen: ...geval van nood, kunt U op mij rekenen". Hij ...t met zijn schip in de buurt. Toen hij 's nachts ... het keukenvuur en de lampen bemerkt, dat ... troep daar overnacht, gaat hij ter hoogte van ... bivak met zijn schip voor anker om den volgen... ochtend bij het aanbreken van den dag de ...p aan land te zenden. Toen bleek, dat onze ...pagnie absoluut niet in gevaar verkeerde. In... de hulpvaardigheid van de marine zich hier... had bepaald, zou zulks reeds bijzonder door ... op prijs zijn gesteld. Maar de officieren van ...rste Bik vonden, dat zij het daarbij niet konden ...n en roeiden andermaal heen en weer door de ...ding om ons drank en spijs te brengen. Ook ... latere gelegenheden, in Djambi en Boni heb ik ...ervonden, hoe de marine zich, waar mogelijk, steeds bijverde om de landmacht van dienst te zijn. Zij had in den regel een minder dankbare, meer secundaire rol dan de landmacht, maar in die rol heeft zij vaak met onverdroten ijver prachtige diensten bewezen. Men denke slechts aan het approviandeeren van de expeditiebivaks op Atjeh's Oost- en Westkust in 1898 en 1899 en aan het aandeel van de marine bij de landingen te Patiro en Badjowe op Boni. Vooral ook zij met dankbaarheid herdacht, hoe na de mislukte landing te Patiro de marine in korten tijd een sloepenbrug had geslagen over de kreek, die het moeras van het hooger gelegen landingsterrein scheidde en hoe gretig elk van onzer, van officier tot dwangarbeider, na een nacht vol dorst bij die brug zijn veldflesch vulde uit de door de zeelieden medegebrachte voorraad water. Vooral aan dien ouden dwangarbeider, in zijn bruin-oranjekleurig pak, die met moeite zijn vracht torste bij het beklimmen van de treden van de brug, moet de matroos, die hem met de woorden „Kom maar hier, appelpeunt" goedhartig hielp, een engel zijn toegeschenen. Maar dit alles gebeurde ruim zes jaar later.

Wij waren nog op het open plekje aan het strand en de heeren van de Koetei hadden zich weer naar boord terug begeven, toen uit de richting van Laoeng drie ruiters kwamen aangaloppeeren, op korten afstand door een troep gevolgd. De ruiters waren de commandant van het 7e Bataljon met zijn adjudant en de luitenant-civiel gezaghebber in VII Moekims Pedir, de helaas kort daarna bij de omsingeling van een huis gesneuvelde Vis, om zijn

II. UIT DE INHEEMSCHE EN MALEISCH-CHINEESCHE PERS.

Het Communisme in het leger.

De redactie van het liberale blad *Benih Timoer* te Medan, betwijfelt in het nummer van 19 Juli of de onlangs plaats gevonden hebbende arrestatie van een aantal militairen op Java wel het gevolg is geweest van hun „communistische" gevoelens. In den laatsten tijd toch worden alle uitingen van ontevredenheid hieronder gebracht, vooral als deze tegen het gezag zijn gericht en men wordt dan dadelijk met „rood zijn" betiteld.

Het bericht luidt, dat er een twintigtal militairen werden opgevat, die sinds lang onder verdenking stonden tot een nieuwe vereeniging te behooren, die over veel geld beschikt en de schrijver brengt hulde aan den recherchedienst, die dit heeft kunnen uitvinden. Het wekt z.i. echter verwondering, dat deze militairen Menadoneezen zijn, een ras, dat tot nog toe werd beschouwd als het meest aan de regeering gehecht te zijn en bereid om voor haar den dood onder de oogen te zien. Dit wijst op ongewenschte toestanden in het leger, die hen ontevreden maakte en hen de trouw aan het gouvernement deden vergeten.

Schrijver merkt op, dat deze veranderde toestand door de Europeesche pers wel weer aan den huidigen Landvoogd zal geweten worden, evenals men voor de plaats gehad hebbende opstanden ook aan diens zwakheid de schuld gegeven heeft.

Ook in het blad *Fadjar Kemadjoean* (orgaan van Celebes) te Semarang, geeft een schrijver zijn bevreemding te kennen over het bericht omtrent communisten onder de Menadoneesche militairen, die de rechterhand zijn van de Nederlandsche Regeering. Als die militairen dus niet trouw meer aan haar zijn, dan is haar invloed ook niet meer sterk. Schrijver is van meening, dat het communisme niet in het hart der militairen zou hebben kunnen wortel schieten, als daartoe geen aanleiding bestond en hij vertelt, dat er zoowel in den dienst als in de samenleving verscheidene oorzaken zijn van ontevredenheid onder de Menadoneesche militairen. Op het congres van de Perserikatan Minahasa, indertijd te Weltevreden gehouden, werden in verband daarmede ook reeds verscheidene wenschen tot verbetering van bestaande toestanden uitgesproken. De Regeering heeft daaraan blijkbaar geen aandacht geschonken en dit is het dat de trouw der Menadoneesche militairen aan de Regeering heeft doen verdwijnen en waardoor die militairen thans in de plaats daarvan het communisme hebben omhelsd. Schrijver eindigt met te zeggen, dat Menadoneesche militairen lieden zijn, die trouw hun plichten nakomen, doch dat hun moet gegeven worden wat hun toekomt. Het communisme zal zich z.i. onder hen nu wel niet verder uitbreiden, maar niettegenstaande dit mag het legerbestuur toch de oogen of ooren niet sl[illegible] voor redelijke verzoeken.

Heerendienst in Tapanoeli.

Na eenige opmerkingen over verdienste en [illegible] looning daarvoor, o.a. met betrekking tot Men[illegible] neezen en Ambonneezen, wegens dier goede [illegible] in den strijd, waardoor zij boven de overige [illegible] in Indië worden verheven en bijna als aan [illegible] peanen gelijk worden beschouwd, vestig[illegible] schrijver in het radicale blad *Pertjatoeran* [illegible] bolga eens de aandacht op de bevolking van [illegible] noeli, die ook steeds haar goede trouw aan de [illegible] geering heeft getoond en nooit moeilijkheden [illegible] gegeven.

Er moet erkend worden, zegt hij, dat deze [illegible] king het gemakkelijkst kan worden bestuurd, [illegible] geleken bij de overige gewesten van Sumatra en [illegible] haalt als voorbeeld aan de cultuur- en heerendi[illegible] prestaties van het Tapanoelische volk in vroe[illegible] jaren.

Vroeger, vóór 1917, waren deze diensten [illegible] 52 dagen heerendienst per jaar, welke daarna [illegible] teruggebracht tot 35 dagen. Schrijver vindt dit [illegible] tal nog te hoog en eveneens acht hij het een [illegible] zwaar, dat men heerendienstplichtig is van [illegible] tijd, dat men tot de werkbare mannen behoort [illegible] dat men lichamelijk ongeschikt wordt. Hij [illegible] aan den heerendienst te verlichten door het [illegible] tal dagen en de afkoopsom (thans *f* 9.— per j[illegible] te verminderen, of door te bepalen, dat elke w[illegible] bare man gedurende 18 jaren werkplichtig zal [illegible] en daarna geheel vrij; deze vrijstelling moet [illegible] worden beschouwd als belooning voor den tijd d[illegible] men het land gesteund heeft met zijn arbeid. W[illegible] iswaar zou dit een verlies voor het land bete[illegible] nen, doch dat zou gecompenseerd kunnen wor[illegible] door een belasting te heffen van de auto's, die [illegible] antwoordelijk zijn voor het zware wegonderho[illegible] Schrijver becijfert hierna de opbrengst van [illegible] een belasting, verklaart, dat de terugslag ervan [illegible] de vrachtprijzen zeer gering zou zijn en vraagt [illegible] noodige aandacht voor dit voorstel tot verlichti[illegible] van den heerendienst.

De verbanning naar Nieuw-Guinea.

Over dit onderwerp komt in het maandbl[illegible] *Indonesia Moeda*, orgaan van de Bandoengsche Studieclub, een artikel voor van Dr. Tjiptom[illegible] goenkoesoemo. Hij neemt daarin o.a. de vragenl[illegible] op die voorgelegd werd aan de lieden welke [illegible] verbanning in aanmerking kwamen en constate[illegible] dat de Europeesche pers terecht opmerkte dat [illegible] met deze lijst geen kip zou worden doorgelaten. [illegible] wijst er op dat men bij het uitroeien van het co[illegible] munisme toch de noodige rechtvaardigheid m[illegible] betrachten, omdat men anders kans loopt mar[illegible] laren te kweeken. Schrijver noemt in dit verba[illegible] de beide communistische volksleiders Goena[illegible] en Sanoesi, die hij liever indeelt bij de links[illegible] nationalisten en waarvan hij het zeer onwaarschi[illegible]

---

sympathiek karakter algemeen bemind en om zijn moed algemeen geëerd, een der eersten onder de officieren, die vloeiend Atjehsch sprak. Deze officieren werden op korten afstand gevolgd door 2 compagnieën. Wij vernamen nu, dat deze beide compagnieën, dus niet het geheele bataljon werkelijk in den bewusten kampong hadden overnacht, doch in de van ons afgekeerde zijde; vandaar, dat wij geen lichten of vuren hadden gezien. Ook had de officier van de wacht, de toenmalige onderluitenant Christoffel, onze signalen gehoord en laten beantwoorden. Door den wind, die van ons af in de richting van het bivak woei, hadden wij het antwoord niet gehoord.

Men had verwacht, dat wij nog 's middags Laoeng zouden bereiken, waarna des nachts gemeenschappelijk zou worden uitgerukt om T. Mohamad Ka Bateëë, toenmaals in Pedir de voornaamste onruststoker, gevangen te nemen.

Daar het doel nu niet meer kon worden bereikt en de vogel uiteraard al lang gevlogen zou zijn, keerden beide colonnes weer naar hunne standplaatsen terug.

Het bivak, waarin het 14e Bataljon te Segli was gehuisvest, was, zooals hiervoren reeds werd vermeld, reeds vanaf 1897 in gebruik. Zoowel de officiers- als de troepenverblijven waren ruimer dan die in de slechts voor den duur van de Pedirexpeditie gebouwde kampementen van de overige expeditionaire troepen. Nu beschikte elk officier over een kamer van 4 bij 4 M. Vier van deze kamers kwamen uit in een gemeenschappelijke zitkamer v[illegible] 4 bij 8. De maaltijden werden genuttigd in [illegible] ruime mess, welke met de volgende spreuk w[illegible] versierd:

> Gij, die dees tempel binnentreedt,
> Bedenk de zinspreuk onzer mess:
> Elk dienstwoord, dat Uw mond ontvalt,
> Kost U een fijne flesch.

Edoch ontvielen er veel dienstwoorden aan [illegible] monden en desniettegenstaande werd er zelden [illegible] nooit een fijne flesch geschonken.

De luitenants en enkele kapiteins voerden [illegible] zamen menage. Toen aan mij de beurt kwam [illegible] als menagemeester op te treden, maakte de ko[illegible] onmiddellijk van deze mutatie gebruik om op[illegible] van loon te vragen en op mijn weigering haar o[illegible] slag in te dienen. Nu was het mij bekend, dat k[illegible] te voren een soldatenvrouw voor eenige andere [illegible] ficieren had gekookt, weshalve ik mijn huisjongen [illegible] opdroeg deze vrouw op te zoeken. Den volgenden [illegible] ochtend had ik dekking spoorwegaanleg, waarvo[illegible] reeds om 5 uur moest worden afgemarcheerd. Ju[illegible] was ik op het punt met de dekking het bivak [illegible] verlaten, toen de jongen in de haast kwam melden [illegible] dat bedoelde vrouw niet meer te Segli aanwezi[illegible] was. Er restte mij niets anders dan Simin op [illegible] dragen om er voor te zorgen, dat er een kok[illegible] kwam en dat de heeren goed eten kregen. 's Mid[illegible] dags bij thuiskomst bleek mij, dat de opdracht be[illegible] hoorlijk was uitgevoerd.

(Wordt vervolgd).

acht dat zij bij de jongste opstanden betrokken geweest. Toch zijn zij verbannen — vermoedelijk op spionnenberichten — en daarom meent schrijver het recht te hebben in hen martelaren te zien, gevallen, maar niet verslagen en een „tot wederzien" heeft voor schrijver diepere beteekenis.

Schrijver komt dan op tegen het gebruik maken van spionnen, verraders, overal geminacht, maar in een kolonie moeilijk te missen voor het gezag, (wat het gezag niet moreeler maakt, zou men kunnen zeggen). Hij noemt de gevaren op van het afgaan op spionnenberichten en haalt als voorbeeld aan het geval van Hadji Misbach, dien men wilde interneeren en van wien moest bewezen worden dat hij verkeerde dingen deed. Volgens schrijver is het werken met gegevens die men niet wenscht te controleeren en waarvan men de betrokken personen geen kennis geeft, iets middeneeuwsch, waarbij de inquisitie nog kinderspel is".

Dr. Tjipto gelooft niet dat men met de massaverbanning bereiken zal dat het communisme met wortel en tak zal worden uitgeroeid; nog steeds worden gezochte communisten immers niet verraden en van velen weet men niet eens dat zij communisten zijn.

Maar laat het nu eens den Hollander gelukken met zijn Digoel het communisme uit te roeien, voor afzienbaren tijd dan, dan moet toch rechtvaardig worden gehandeld en schrijver betoogt dat behalve de actieve daders aan de relletjes, ook anderen zijn verbannen, die slechts lid waren van communistische vereenigingen.

Schrijver constateert dat de regeering inderdaad met haar actie succes heeft en politie en leger schitterend hun taak hebben volbracht van handhaving van het gezag, ongeacht dan hetgeen is gezegd over de manier van optreden ter Westkust, maar dat men het succes alleen blijvend kan doen zijn wanneer men niet alleen den sabelsleeper aan het woord laat, doch ook de Staatsman aan het woord komt.

Werkzaamheden der Partij Sarekat Islam.

In de *Soeara Sarekat Islam,* het officieele orgaan der P. S. I. van Juni komen verschillende officieele mededeelingen van het dagelijksch bestuur voor, waaruit wij hieronder het meest belangrijke vermelden.

Met veel omhaal van woorden en onder aanhaling van verschillende koranteksten wordt uitgeweid over de belangrijkheid van het Mekkaansche Al-Islam-congres, de offervaardigheid van alle ware Islamieten in Indië voor de groote Islambeweging en over de plicht van de partijgenooten om deze beweging geldelijk te blijven steunen. Dank wordt betuigd aan Allah, die het mogelijk gemaakt heeft dat de P. S. I., ook met behulp van andere Islamvereenigingen, den naam der Indonesische Islamieten heeft kunnen ophouden en behoeden voor schaamte en vernedering, m.a.w. dat het toch gelukt is een vertegenwoordiger der Indonesische Islamieten (Hadji August Salim) naar het Mekka-congres af te vaardigen.

Daar de Islam-beweging, zoowel de nationale als de internationale, nog steeds groote en kleine offers zal eischen, smeekt het dagelijksch bestuur God dat de geloofsgenooten steeds krachtiger zullen staan in hun geloof en niet zullen aarzelen hun bezittingen te offeren aan de „fi-sabilillah".

Vervolgens wordt medegedeeld dat broeder Kiahi H. A. Salim uit Suez geseind heeft om telegrafisch meer geld te zenden. Als het dag. bestuur „niet verkeerd geraden heeft", is dat gevraagde geld bestemd voor iets dat van groot belang is voor de beweging, zooals nader op het partij-congres zal worden uiteengezet.

Aan het verzoek van den heer Salim is gevolg gegeven door gebruik te maken van het spaargeld, bestemd voor den aankoop eener drukkerij en van een dergelijk deposito van een S. I.-afdeeling in West-Java. Mocht dit echter nog niet voldoende zijn, dan wordt hartgrondig gehoopt dat alle partijgenooten zullen ijveren voor de oprichting van een „Fonds Perhoehoengan Internationaal" (Fonds voor Internationale relaties), van welk fonds dan een klein deel kan worden genomen. Ten behoeve van dit fonds moet elk P.S.I.-lid in dit jaar *f* 1.— trachten bijeen te krijgen.

Voorts vindt het dag. bestuur der P. S. I. het noodig dat de partij zich aansluit bij of verbinding zoekt met de „Pan-Asiatic Union", voorloopig gevestelende te Tokio en de Liga tegen het Imperialisme en voor Nationale Onafhankelijkheid, voorloopig gevestigd te Parijs en te Berlijn. De eerstgenoemde Bond heeft tot programma:

I. De vestiging van een blijvenden wereldvrede, steunende op rechtvaardigheid en behoorlijkheid en het ijveren voor de onafhankelijkheid en heil aller volken, zonder onderscheid van klasse, ras of geloof.

II. Werken voor den wederopbouw der innerlijke en uiterlijke beschaving van Azië, verbetering van het lot der Aziatische volken die onder vreemde overheersching staan, vernietiging van onrechtvaardige verdragen gesloten tusschen Aziatische landen, samenwerking der Aziatische volken op sociaal, politiek en economisch gebied, bevordering van het gebruik van artikelen van Aziatisch fabrikaat.

Van den kant der landgenooten hebben zich tot dusverre reeds bij de Liga aangesloten de Perhimpoenan Indonesia in Nederland en de afdeeling dier vereeniging te Caïro, voorts de Sarekat Rajat, een afdeeling van de P. K. I.

Aan diegenen in Oost- en West-Indië die nog geen lid zijn onzer Vereeniging.

De Vereeniging „Oost en West" onderhoudt den band tusschen Nederland en de Indiën en tracht dien te versterken.

Zij bevordert de wederzijdsche belangen, zedelijke en stoffelijke.

Zij neemt stelling tegen invloeden die daarmede in strijd zijn.

Zij steunt alles wat strekken kan tot handhaving van het Rijksverband.

Leest het Orgaan, het „Koloniaal Weekblad".

Meldt U aan voor het lidmaatschap.

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht.

Recht en Vrijheid.

(Officieel orgaan van de sectie Holland der Liga tegen imperialisme en koloniale overheersching).

Een Hollander, die sympathie betuigt met een organisatie van anti-Hollandsch karakter, pleegt verraad jegens zijn eigen land.

Ons werd toegezonden het eerste Nr. van „Recht en Vrijheid", een veertiendaagsch orgaan van de sectie Holland der „Liga tegen imperialisme en koloniale overheersching". De redactie berust in handen van het Bestuur der sectie Holland, terwijl o.a. als medewerkers worden genoemd Moh. Hatta, J. Hoogcarspel, Mr. S. de Jong, Paul Kiès, Jef Last, J. D. L. le Febvre, Abdul Manaf, G. J. van Munster, J. L. Nehru, C. van der Pol, Henr. Roland Holst, P. J. Schmidt, Semaoen, T. H. Thung en Dr. Tjipto Mangoenkoesoemo. [1])

De redactie zegt dat haar werk allereerst zal bestaan in het krachtigst mogelijke protest en verzet tegen de vervolging, uitbuiting en mishandeling van de Indonesische proletariërs en nationalisten — en de grootst mogelijke propaganda voor Recht en Vrijheid voor het Indonesische volk. Zeer in het bijzonder hoopt zij de belangstelling van de Nederlandsche arbeiders te wekken over hetgeen in Indonesië geschiedt en hen in den strijd te betrekken. „Dat tot dusverre de belangstelling van de Nederlandsche arbeidersklasse met betrekking tot de vraagstukken in het Verre Oosten nagenoeg alles te wenschen overlaat, zal men met ons eens zijn. Er is schromelijke achterstand in dezen, die ten spoedigste dient te worden ingehaald, niet alleen uit het oogpunt van idealisme, maar ook in het economisch en politiek belang van de Nederlandsche arbeidersklasse zelve"....

„Het Oosten is ontwaakt. De Oostersche volkeren laten zich de overheersching niet langer welgevallen. Meer en meer spitst strijd zich toe. Ook wapenen doen dienst. Of men dit toejuicht of billijkt, dan wel of men het afkeurt of betreurt, doet hier niet ter zake. Wij constateeren het feit. En het zou niet meer — maar ook zeker niet minder! — dan wijs beleid zijn, als de Nederlandsche arbeidsklasse door *daden* liet zien, dat zij zich wenscht los te maken van een stelsel, dat ten ondergang gedoemd is."

We vreezen voor de redactie, dat de *denkende* Nederlandsche arbeider voor een dergelijk *„wijs beleid"* weinig zal gevoelen, als ze hem verder voorspiegelt: „Zeer zeker zou het verbreken der

[1]) Een Aneta-telegram dd. 21 Sept. meldt dat Dr. Tjipto *ontkent* medewerker te zijn van het blad.

LIJST VAN ADRESSEN

ten behoeve van Repatrieerenden

(Vervolg).

GARAGES

Garage Havro, Kanonstraat, Den Haag.
Garage Jansen, Rijks Straatweg 773, Wassenaar.
Garage Kinsbergen, Nieuwstraat 59, Apeldoorn.

GASFORNUIZEN

American House, Anna Paulownastr. 21, Den Haag.

GLAZENWASSCHERIJEN

N. V. Cemsto, Hunsestraat 39, Den Haag.

GRAMOPHONE-HANDELAREN

L. Zwaal, Regentesselaan 24, Den Haag.

GROENTEN EN FRUIT

J. Eversmann, Edisonstraat 139, Den Haag.

HAARDEN

J. Snoeck, Zeestraat 51, Den Haag.

HEEREN-MODEARTIKELEN

J. Huizer, Thomsonplein, Den Haag.
Kalker's Modemagazijnen, Kalverstraat 100, Amsterdam.
W. F. Meijer, Hoofdstraat 93, Apeldoorn.

HOEDEN

Kalker's Modemagazijnen, Kalverstraat 100, Amsterdam.
Maison de Ruit—v. d. Waag, Charl. de Bourbonstraat 27, Den Haag.

HOTELS, PENSIONS ENZ.

American Hotel, Amsterdam.
Vacantiehuis „Den Lindenhof", Vierhouten.
Grand Hotel des Pays Bas, Groote Markt, Arnhem.
Hotel-Rest. de Twee Steden, Buitenhof, Den Haag.
Hotel-Rest. Duinoord, Sweelinckplein, Den Haag.
Rusthuis Eigen Sfeer, v. Boetzelaerlaan 205, Den Haag.
Pension Evesto, Nassaulaan 2B, Den Haag.
Hotel Pension Insulinde, Bankaplein 2, Den Haag.
Rusthuis Zr. Kersloot, Esschenlaan 86, Rotterdam.
Pension Patria, Lindenheuvel 2, Hilversum.
Hotel Promenade, Oude Schev. weg 21, Den Haag.
Pension Strikwerda, 76 J. v. Oldenbarneveldtlaan, Den Haag.

HUISHOUDELIJKE ARTIKELEN

Frans van Wijk, Vlamingstraat, Den Haag.

INDISCHE UITRUSTINGEN

Firma Kalker, Kalverstraat 100, Amsterdam.
W. F. Meyer, Hoofdstraat 93, Apeldoorn.
A. Savelhout, Singel 429, Amsterdam.

INRICHTINGEN VAN ONDERWIJS

Chr. Lyceum, Zeist.
Christelijk Lyceum, Emmakade 43, Haarlem.
De Vrije School, v. Speykstraat 46, Den Haag.
Instituut Schoevers, Stadhoudersplein 3, Den Haag.

JUWELIERS

Begeer, v. Kempen en Vos, Noordeinde, Den Haag.
Jedelo, Noordeinde 100, Den Haag.

KIPPENVOER

Verboog, Waalsdorperlaan, Den Haag.

KLEEDINGMAGAZIJNEN

Kleedingmagazijn P. v. d. Brul, Veenestr. Den Haag.

KRUIDENIERSWAREN EN COMESTIBLES

A. W. M. Polders, Franklinstraat 78, Den Haag.

LUXE ARTIKELEN

J. A. Schlette, Willem de Zwijgerlaan 50, bij Fred. Hendriklaan, Den Haag, Telefoon 50888.

MANUFACTURENHANDEL

Iserief & Co., Veenestraat 16, Den Haag.
L. A. Kwanten, Weimarstraat 119, Den Haag.
Mag. „De Ster", Goudenregenplein 64, Den Haag.
Wisbrun & Liffman, Veenestraat 35, Den Haag.
Mag. de Zônegrens, Fred. Hendriklaan 99, Den Haag

METAALWAREN

A. Frieling, Schalkburgerstraat 381, Den Haag.

MEUBILEERINGEN

Het Smyrna Tapijtenhuis, Ampèrestraat 30, Den Haag.
C. v. Moorsel, J. Hendrikstraat 9, Den Haag.
Jungschläger, Cillierstraat 37, Den Haag.
A. Okhuysen, Obrechtstraat 474, Den Haag.
W. J. M. Simonis, Groenmarkt 34, Den Haag.
Firma Segaar, Spui 218/Thomsonlaan 93, Den Haag.
Schöder & Co., Groenmarkt, Den Haag.

MOTORHANDELAREN

Holland Motor- en Rijwiel Comp., W. de Withstraat 68, Den Haag.

economische betrekkingen tusschen Holland en Indonesië voor de Nederlandsche arbeidersklasse een ramp beteekenen".

Op de redactioneele Inleiding volgen een reeks artikelen, waarvan het eerste geschreven is door *Abdul Manaf*, welke Indonesiër in beschaafde, bezadigde en niemand kwetsende termen schrijft over ontwikkelingstendenzen in de Indonesische vrijheidsbeweging. — *Mr. S. de Jong, die* nb. erkent niets te weten van de motieven welke geleid hebben tot 't uitspreken der doodvonnissen over 'n aantal *„politieke misdadigers"*, zegt geen enkele reden te hebben om vertrouwen te stellen in de methodes der Indisch-Hollandsche rechtsbedeeling, noch in die rechtsbedeeling zelf, noch in hare dienaren. Een buitengewoon vleiend oordeel over onze Ind. rechterlijke ambtenaren! — *C. van der Pol* schrijft over „tragediën van Indische staatsexploitatie", die z.i. altijd fout gaat als daarvan niet de motorische kracht is: liefde voor de gemeenschap. En: „zoek deze eens bij ambtenaren, die geen ander ideaal kennen dan naar believen schudden aan den hoogen boom! Die het er op aanleggen eerst de bedrijven noodlijdend te maken, om ze daarna, met nauw bedwongen geestdrift, aan particulieren uit te leveren! Tot hoever hiervan de hoogste landsdienaren en de mindere goden medeprofiteeren, dit mag men veronderstellen." Zijn deze en soortgelijke insinuaties aan het adres van de Nederlandsche ambtenaren in Indië inderdaad niet weerzinwekkend? — De weigering van den Gouv.-Generaal om het communistische kamerlid L. de Visser te vergunnen een bezoek aan Ned.-Indië te brengen acht *J. D. L. Le Febvre* zeer onbehoorlijk: het was z.i. niet alleen het recht maar ook de plicht van dat Kamerlid zich persoonlijk te komen overtuigen van wat thans in Indië geschiedt. Men vreest echter zijn bezoek, „want er is inderdaad terroristisch, wreed en onmenschelijk opgetreden"... De „misdadige woelingen" „zijn op beestachtige wijze onderdrukt". Deze uiterst ruwe uitdrukkingen vloeien uit de pen van een medewerker, wiens naam en voorletters volkomen gelijk zijn aan die van een oud-resident van Sumatra's Westkust. — *Henriëtte Roland Holst* heeft het over fascisme en koloniale overheersching; ook zij wenscht niet achter te blijven in betuigingen van minachting voor haar landgenooten, die in Indië werkzaam zijn. „De Europeanen in de koloniën vormen geen élite, verre van dien. Met name onder de employé's der plantages bevinden zich vele moreel-minderwaardige elementen, ruwe kerels, avonturiers en strevers, die naar het goudland Indië trekken, om daar zoo snel mogelijk rijk te worden en den uit het zweet en het bloed der inboorlingen gepersten rijkdom thuis in ordinaire behaaglijkheid of in grove genietingen te verteren. Al deze gelukzoekers beschouwen de inboorlingen als een soort van tweederangsmenschen, door God geschapen, om tot nut en voordeel der Hollandsche bourgeoisie en helpers uitgebuit en uitgezogen te worden"... Over de Nederlandsche pers in Indië licht ze haar lezers in als volgt: „deze is bijna zonder uitzondering in den hoogsten graad ruw, smerig en leugenachtig". Ja, wat dat betreft is haar orgaan „Recht en Vrijheid" heel wat fatsoenlijker, vooral ook als *Jef Last* zijn gal uitspuwt in een erbarmelijk gedicht, waarvan het laatste vers luidt: Want als straks de lijken beng'len — aan den hoogen galgepaal — dan pas zal je goed begrijpen — Holland's heerlijke ideaal".

Wanneer we naar de meening onzer lezers te veel aandacht schonken aan den inhoud van het eerste Nr. van „Recht en Vrijheid", hebben we slechts deze verontschuldiging: de bedoeling was, door citaten uit de bijdragen van eenige medewerkers *duidelijk* de o.i. verderfelijke strekking van het blad in het licht te stellen: verderfelijk vooral — en in de eerste plaats — wijl deze lectuur door haar verachtelijke voorstelling van zaken, buitengewoon geschikt is om de Indonesiërs alle vertrouwen in — en achting voor — de Nederlanders te doen verliezen. Haat verwekken en stemming maken tegen het Nederlandsch gezag in Indië, alsmede aansturen op verbreking van het Rijksverband, dat is wat „Recht en Vrijheid" beoogt.

Bezien van dit standpunt betreuren we ten zeerste de verschijning van het orgaan van de „Sectie Holland der Liga tegen imperialisme en Koloniale overheersching".

Berichten en Mededeelingen der Vereeniging van Ambtenaren bij het Binnenl. Bestuur.

Ofschoon het alsboven getitelde orgaan uitsluitend gedrukt wordt ten behoeve van de leden, meenen we geen indiscretie te begaan, door hier onder te laten volgen den inhoud van No. 42, voor zoover deze betrekking heeft op de daarin gepubliceerde, in huishoudelijke bijeenkomsten gehouden voordrachten; ze verdienen werkelijk bekendmaking in ruimer kring.

J. van Gelderen: Indische statistiek en vooruitzichten (voordracht op 17 Febr.). — Mr. Dr. W. M. Schuman: Politieke partijen in Ned.-Indië (Febr.). — S. Nijdam: De woelingen ter Sumatra's Westkust (14 Maart). — Prof. G. Gonggrijp: Economische theorie en Indische realiteit (4 April). — A. S. L. Spoor: De inheemsche rechtsgemeenschap van Zuid-West Celebes (10 Mei). — Prof. Mr. G. J. N. Nolst Trenité. Het goed der domeinverklaring (16 Mei).

Inter-Ocean.

De Mei-afl. opent met een artikel van Dr. Moresco, getiteld: The new constitution of the Netherlands Indies", dat in hoofdzaak betrekking heeft op den Volksraad; van de bijbehoorende illustraties trekken vooral de aandacht het jongste portret van den Gouv.-Generaal en die van tegenwoordige leden van den Raad van Indië in ambtscostuum. — „Bonga" geeft een kleine historische bijdrage over Chinsura (Britsch-Indië), vroeger in Holland's bezit, doch in 1767 voorgoed in Engelsche handen overgegaan. — de Cock-Wheatley schrijft over het heilige Mohamm. graf te Tembayat (Java), verlucht met interessante foto's. — S. A. Reitsma meldt bijzonderheden over de viering van het Javaansche Nieuwjaar (Lebaran). — Een artikel „Forty-five years ago in Sumatra", is ontleend aan het in 1884 verschenen werk van X. Brau de St. Pol Lias, getiteld: „De France à Sumatra". — Het supplement bevat alleen afbeeldingen: „Leaves from a Javanese album".

Djawa. Tijdschrift van het Java-Instituut.

Afl. 3 van jaarg. 7 (Juni '27) is geheel gewijd aan het van 23—27 Sept. 1926 te Soerabaja gehouden Congres voor Taal-, Land- en Volkenkunde van Oost-Java. Uit den belangwekkenden inhoud een greep doende, laten we hier volgen de bijdragen welke geacht mogen worden blijvende waarde te bezitten. Een en ander over de Hindoe-Javaansche muziekinstrumenten van Oost-Java (met ill.), door Mr. J. Kunst. — Gandroengs (danseressen) van Banjoewangi, door J. Scholte (met ill.). — Een kijkje in Madoera's verleden, door Abdul Azis. — Literatuur en kunst in Madoera, door R. Sosrodanoekoesoemo. — Inleiding tot het bezoek aan het emplacement en aan de bouwvallen van Madjapahit, door Ir. H. Maclaine Pont. — Oost-Javaansche kunst, door Dr. F. W. Stutterheim (met ill.).

Zending en Missie.

De Banier. 4 Aug. '27. Schetsen uit het leven van Ludwig Ingwer Nommensen, den Apostel der Batakkers (vervolg), door J. H. Hemmers. — Brieven uit Atjeh (vervolg), door Nja Oebit.

Zendingstijdschr. De Opwekker. Juli '27. Kantteekeningen op de (inheemsche) pers, door Dr. H. Kraemer. — Heeft het Christendom nog toekomst? — Uit de rede, uitgesproken bij de inwijding van het ziekenhuis „Tjikini" op 12 Juni 1899, door C. Albers.

De Macedoniër. Sept. '27. Een algemeene Zendingsraad voor Ned.-Indië, door D. Bakker. — De bindende kracht van den Doop, door D. K. Wielenga (naar aanleiding van een artikel over dit onderwerp van Dr. A. C. Kruyt).

Berichte der Rhein. Missions Gesellschaft. Jaarg. '27, No. 9. Im mohammedanischen Süden der Bataklande.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Uit den inhoud van No. 7 (13 Aug. '27). W. P. Bakhoven † (oud-hoofdadministrateur der Bantamgelanlanden). Met portret. — Een studiereis naar Java en Calcutta. De goeniezakkenfabriek op Java. — Tabakscultuur in Fransch Indo-China. — Het eerste Internationale bodemkundige congres. — De Indische Regeering stelt de Europeesche cultures noodeloos ten achter bij de Inlandsche (ontleend aan „De Zakenwereld"). — De Britsch-Indische jute-industrie.

Indische Mercuur.

No. 37 (14 Sept.). Ons „Goed recht" in de rubber (vervolg van de artikelen dd. 17 Febr. en 14 Juli 1926), door Dr. C. T. H. Hierneiss. — Internatio

koloniale tentoonstelling 1929. Paris—Vincennes (bewerkt naar een artikel in de Dépêche coloniale et maritime). — De petroleum-industrie in Amerika. — De Handelsvereeniging te Batavia (ontleend aan het jaarverslag van 1926). — Kultuurberichten (De oliepalm-cultuur in Ned.-Indië). — Kleine mededeelingen. — Financieele berichten en ...gen, zoomede de overige geregelde rubrieken. ... afd. Handelsmuseum van het Kol. Instituut ... recente literatuur over oliën, vetten en was-

Orgaan Ned.-Ind. Officiers-Vereeniging.

De Juli-afl. bevat behalve vereenigingsnieuws, ...overzichten en lange uittreksels uit de Handelingen van den Volksraad o.m. nog de volgende bijdragen: Uit het oude land. I. Generaal Van Heutsz herdacht. II. Het Indische detachement in Den Haag, door J. C. A. Bannink. — Echo's uit het rijk van Atchin (overgenomen uit de Nwe Soerab. Cour.). — Enkele kantteekeningen op „Misschien is het kunnen", door F. W. J. Gokkel (handelt over militaire maatregelen t.o.v. een Inlandschen ...and). — Indrukken van een verlofganger, door M.

* * *

Fransche reizigers te Batavia in de 18e eeuw, door C. Vis—Janssen van Raay. — Indische curiosa. ...tsculptuur en -ornament, door P. B. (De Ind. Verlofganger, 16 Sept. '27).

De beteekenis der Nederlandsch-Indische sisalcultuur, door Dt. (In- en Uitvoer, 12 Sept. '27).

Bevolkingsrubbercultuur in Nederlandsch-Indië, door S. C. Knappert. (Econ.-Statistische Berichten, ... Sept. '27).

Suriname.

„De West" van 9 Aug. schrijft:

Men meldt ons uit Nickerie, dat de reeds vroeger vermelde proefaanplant van ricinus op de plantage ...zard, welgeslaagd is. Men heeft besloten den aanplant, die onder leiding staat van den opzichter P. ...Yvel, uit te breiden.

* * *

In „De West" van 12 Aug. de volgende berichten:

Het Proefstation te Paramaribo heeft gunstige berichten ontvangen op eenige zendingen sucade naar Nederland. Het schijnt dat dit artikel met een ...dige winst uit Suriname kan worden uitgevoerd. De cultuur van de sucade is zeer eenvoudig. Ook de behandeling vereischt geen bijzondere zorgen. De sucade wordt eenvoudig in vaten verzonden. De suikering geschiedt in Europa.

Plantjes van deze citrussoort zijn in den Cultuurtuin verkrijgbaar.

* * *

Het is den heer Mobach gelukt met zeer primitieve hulpmiddelen een zendinrichting voor korte golven te vervaardigen, waarmede rechtstreeks berichten verzonden kunnen worden naar Nederland. Het eerste bericht was een groet van den gouverneur aan den minister van koloniën.

* * *

Naar „De West" van 26 Aug. verneemt, heeft zich een zeer krachtig Europeesch Syndicaat gevormd, dat het voornemen heeft een aanzienlijk kapitaal te beleggen in Surinaamsche cultures.

Het Syndicaat zal in hoofdzaak werken met Duitsch kapitaal. Als vertegenwoordiger van het Syndicaat zal te Paramaribo optreden de heer H. Ahrens, vroeger directeur-beheerder van eenige cultuurondernemingen in de kolonie, thans hoofdaandeelhouder van de onderneming Katwijk. De heer Ahrens wordt binnenkort terugverwacht.

Nog een tweede, zeer kapitaalkrachtige Duitsche combinatie zou zich, volgens hetzelfde blad, gevormd hebben, met het doel in Suriname te opereeren.

In verband met dit bericht knippen wij uit de „Nieuwe Courant" van 14 September het volgende:

„Naar wij vernemen is Zaterdag l.l. een commissie, bestaande uit de heeren Dr. Krause, Loag (landbouwkundige) en Ahrens (die reeds geruimen tijd als planter in Suriname vertoefde), naar Suriname vertrokken, om de cultuurmogelijkheden van dat land te onderzoeken. De heeren gingen in opdracht

van een Duitsch syndicaat, dat over zeer belangrijk kapitaal beschikt.

* * *

„De West" van 26 Aug. schrijft:

„Men herinnert zich, dat de ingenieur H. Wolvekamp — van oordeel, dat door een geologische verkenning aan de oppervlakte geen voldoende zekerheid te verkrijgen is omtrent het voorkomen van petroleum in Suriname — den heer Koker telegrafisch adviseerde om het onderzoek voort te zetten door diepboringen. Eveneens telegraphisch volgde hierop antwoord, dat de heer Koker in de tweede helft van Augustus in Suriname zou zijn, met een boor-ingenieur en de noodige toestellen. De heeren zijn — volgens een nader bericht — per Fransche mail uit Europa vertrokken en dachten 24 Augustus te Paramaribo te zijn. Hun reis ondervindt echter vertraging, tengevolge van de reparatie van de Biskra, waardoor de Fransche mailboot eerst 14 September hier wordt verwacht. Inmiddels is de heer Wolvekamp geheel gereed met zijn terreinonderzoek en keert morgen per s.s. Prins Frederik Hendrik terug naar Europa. Hij had wel gaarne den heer Koker nog ontmoet, doch vindt het niet verantwoord om daarvoor zijn vertrek een maand uit te stellen. De bevinding van zijn onderzoek laat hij schriftelijk achter.

Wij kregen den indruk, dat de heer Wolvekamp eenigszins teleurgesteld was omtrent de „aanwijzingen" die in de kolonie konden worden gedaan omtrent het voorkomen van petroleum. Die aanwijzingen gaven ten slotte weinig houvast. Nochtans heeft de heer Wolvekamp goede hoop, dat petroleum hier voorkomt, hetgeen nu door diepboring moet worden aangetoond. De machinerieën die medegebracht worden zullen gelegenheid geven tot een diepte van 500 meter te boren. De heer Wolvekamp acht de kolonie uit een mijnbouwkundig oogpunt zeer interessant en zal vermoedelijk nog dit jaar hier terugkeeren."

* * *

Op zijn laatste reis naar de buitendistricten (Nickerie, Saramacca, enz.) heeft de gouverneur draadloos het bestuur gevoerd. Het vaartuig, waarmee hij de reis maakte, was namelijk van een draadlooze installatie voorzien en de gouverneur kreeg iederen dag de berichten uit Paramaribo aan boord en zond draadloos zijn orders, zoodat ditmaal geen plaatsvervanger behoefde te worden aangewezen.

* * *

De „N. R. Ct." van 13 September — ochtendblad C — neemt uit het „Soer. Hbld." een onderhoud over van dat blad met Dr. van Harreveld (tot medio 1926 de wetenschappelijke leider van de suikerindustrie op Java) mede naar aanleiding van een reis, door Dr. Harreveld naar Cuba gemaakt.

Wat in dat onderhoud op Suriname betrekking heeft, volgt hier:

„Ook over het vroeger gepubliceerde bericht der reis van dr. Harreveld naar Suriname valt nog het een en ander te zeggen. Die reis is n.l. niet doorgegaan, om de volgende reden:

Op Cuba vertoevend kreeg Dr. van Harreveld de telegrafische uitnoodiging van den Ondernemersraad, eventueel naar Suriname te gaan en daar een onderzoek in te stellen naar de geschiktheid van den bodem voor de suikerriet-cultuur.

Dr. van Harreveld heeft hiervoor bedankt, en hij grondde zijn beslissing op de volgende overwegingen:

Suriname zou, wat deze cultuur betreft, vrijwel onder dezelfde omstandigheden verkeeren als Cuba. Waar laatstgenoemd eiland op het oogenblik zelfs geen afzetgebied heeft voor zijn vollen oogst, kan het nooit aanbeveling verdienen om de suikerproductie in die streken uit te breiden.

Suriname zou in nog ongunstiger positie verkeeren dan Cuba. Dit eiland heeft de machtige bescherming van Amerika en profiteert dus van een lager invoerrecht (20 procent) voor alle suiker welke het in de Vereenigde Staten ter markt brengt.

Nederland heeft Suriname in dit opzicht niets te bieden en het kan daarom niet gewenscht zijn daar te beginnen met de suikerindustrie, welke in vergelijking met die van Cuba — waar de toestand thans reeds ver van rooskleurig is — ernstig zou zijn gehandicapt."

Dit klopt niet met de artikelen die de heer Pyttersen in „De West-Indische Gids" heeft geplaatst. O.i. is het gewenscht, dat de suikerdeskundigen

LIJST VAN ADRESSEN

ten behoeve van Repatrieerenden

(*Vervolg*).

MUZIEKHANDELAREN

Ph. Kruseman, Noordeinde 91, Den Haag.

OPTICIENS

P. W. Hiele, L. Jansstraat 27, Utrecht.
C. v. Monsjou, Valkenboschplein 19, Den Haag.

PASSAGE-BUREAUX

Crans & Co., Plein 22a, Den Haag.

PARAPLUIE-MAGAZIJNEN

Kalker's Modemagazijn, Kalverstr. 100, Amsterdam.
A. Querelle, Schoolstraat 10, Den Haag.

PARFUMERIEEN

A. C. Kruller-Pel, Fred. Hendrikl. 258, Den Haag.

PIANOHANDELAREN

G. Elshove, L. v. Meerdervoort 427, Den Haag.
L. Jacobi, Regentesselaan 123, Den Haag.

POELIERS

P. van Beek, Spui 181a, Den Haag.

PORSELEIN EN AARDEWERK

C. Hoying, Spuistraat 20, Den Haag.

POSTZEGELHANDELAREN

J. K. Rietdijk, L. Poten 15a, 's-Gravenhage.
G. Rootlieb, Heerengracht 8, 's-Gravenhage.

RECHTSKUNDIG INCASSO-BUREAU

v. d. Geer, W. de Withstraat 79, Den Haag.

RESTAURANTS

Rest. Duinoord, Sweelinckplein, Den Haag.
W. F. Klink, Wagenstraat 109a, Den Haag.
Rest. Promenade, Oude Schev. weg 21, Den Haag.
Rest. de Twee Steden, Buitenhof, Den Haag.

SCHOENMAKERS

F. v. d. Broek, v. Aerssenstraat 61a, Den Haag.
A. J. Linneweever, Westeinde 32a, Den Haag.

SIGARENHANDEL

F. H. C. Vlietstra, Fahrenheitstraat 224, Den Haag.

STAALWAREN

J. A. Sehlette, Willem de Zwijgerlaan 50, bij Fred. Hendriklaan, Den Haag, Telefoon 50888.

STOOMERIJ EN OPPERSERIJ

Snel Opperserij A.S.O., Azaleastr. 126, Den Haag.

STOOMVAARTLIJNEN

Kon. Paketvaart Mij., Amsterdam.
Rotterdamsche Lloyd, Rotterdam.

STUCADOORSWERKEN

L. Ph. Bisschops, Sassenheim.

TANDARTSEN

Jac. Schijff, Stadhoudersplein 102, Den Haag.
J. van Veen, Weimarstraat 27, Den Haag.

TEHUIZEN VOOR KINDEREN

Kl. Opvoedingstehuizen, Pr. Mauritsplein 23, Den Haag.
Tokuni, Amersfoort.
Zandbergen, Amersfoort.

TEHUIZEN INDISCHE BEDIENDEN

Persinggahan, v. Boetselaerlaan 2, Den Haag.

TOKO'S

Toko Bogor, Suezkade 12—12A, Den Haag.

TRICOT-GOEDEREN

Iserief & Co., Veenestraat 16, Den Haag.

UITZENDING VAN DINERS

Maison Blom, 2e Schuytstraat 77, Den Haag.

VEILINGZALEN EN VERKOOPHUIZEN

Kunstzaal Erica, Oude Schev. weg 25, Den Haag.
Verkooplokaal Pot, Gr. Hertoginnelaan 103, Den Haag.

VERMAKELIJKHEDEN

Dierentuin, Benoordenhoutscheweg, Den Haag.
City Theater, Veenestraat, Den Haag.

VERVERIJEN

Lederverffabriek „De Admiraal", Amsterdam.

VERZEKERINGEN

's-Grav. Rijwielverz. Mij., Conradkade 56, Den Haag.
Onderl. Levensverz. Eigen Hulp, Kortenaerkade 3, Den Haag.

VLEESCHHOUWERIJEN

H. J. M. van Duyne, Keizerstraat 165, Scheveningen.
P. van 't Riet & Zn., Obrechtstraat 177, Den Haag.
Verwoerdt, Heerenstraat 11, Voorburg.

WASCH- EN STRIJKINRICHTINGEN

Gebr. Smeele, Haagweg 499, Loosduinen.

zeggen wat zij denken over de verklaringen van Dr. van Harreveld.

* * *

De correspondent van „De Telegraaf" te Weltevreden schrijft in het nummer van 13 September, tweede ochtendblad, over „de poenale sanctie in den Volksraad." Het slot nemen wij hier over, omdat het ook Suriname raakt:

......„De Regeering heeft echter in haar bestrijding van de motie-Middendorp duidelijk laten uitkomen, dat ook zij een tegenstandster is van de Poenale Sanctie en dezen wettelijken arbeidsdwang daarom zoo spoedig mogelijk wil laten verdwijnen, als maar mogelijk is, zonder dat daardoor de buitengewesten-cultures ernstig geschokt zullen worden.

In ieder geval zal de nauwgezette bestudeering van het vraagstuk met kracht worden voortgezet, opdat in 1930 (het tijdstip van de belofte van 1924) de eerste maatregelen tot hervorming van dit arbeidsstelsel kunnen worden ingevoerd. Met deze toezegging is dus feitelijk het vonnis over de Poenale Sanctie geveld: nog drie jaren hebben de ondernemers in de buitengewesten den tijd zich voor te bereiden, maar dan zal ook onherroepelijk aan de afbraak worden begonnen."

Hoe zal het na 1930 met de emigratie naar Suriname zijn? Dit is een zaak, die de belanghebbenden reeds nu onder de oogen moeten zien.

* * *

Den 16en heeft een vergadering plaats gehad van de West-Indische Kamer, onder voorzitterschap van Mr. Dr. C. F. Schoch. Aanwezig was ook Mr. Brantjes, Gouverneur van Curaçao, met verlof, die o.m. de aandacht vestigde op de nauwere samenwerking, welke tusschen de twee West-Indische koloniën zou kunnen ontstaan, door invoer van hout, rijst, sinaasappelen enz., uit Suriname naar Curaçao.

* * *

De *N. R. Ct.* van 12 Sept. Av. bl. E, schrijft:

„Na de rede waarin prof. Huyzinga vandaag in de letterkundige afdeeling van de Akademie Jan Veth herdacht (welke vermeld is onder een andere rubriek), kwam prof. dr. A. Kluyver uit Groningen aan het woord over het woord kabeljauw en over het nu verouderde bakeljauw, in onze taal namen voor dezelfde visch. Het eerstgenoemde woord komt reeds voor in de twaalfde eeuw, het tweede eerst eenige eeuwen later. Die woorden hebben altijd de aandacht getrokken. Men is het er over eens, dat zij uit een vreemde taal afkomstig moeten zijn, doch men heeft niet met zekerheid kunnen opsporen, uit welke. Er zijn niet genoeg gegevens uit middeleeuwsche talen, en men moet blijven bij gissingen. De spreker betoogt, dat er aanleiding is om de mogelijkheid te stellen, dat bakeljauw is ontstaan uit een vorm, die inheemsch is in het Noorden van Spanje, n.l. in Galicië, en dat kabeljauw daarnaast is gekomen, wellicht onder invloed van een of meer Zuid-Fransche namen voor dezelfde visch".

Wij teekenen hierbij aan dat het woord „bakeljauw" in Suriname nog niet verouderd is. Het is waarschijnlijk door de Portugeesche Joden uit Brazilië ingevoerd en komt reeds voor in oude geschriften over Suriname. (Zie ook het artikel „Bakkeljauw" in de Encycl. v. Nederl. West-Indië).

* * *

In *„De Telegraaf"* van 18 Sept. tweede blad, het vervolg van de interessante artikelen over het bagno in Fransch Guiana: „Allen hopen, velen droomen, slechts enkelen uitverkoren". In hetzelfde de nummer een aangrijpende teekening van Louis Raemaekers: Gevlucht uit het bagno. Om te sterven in het oerwoud."

* * *

De Commissie voor den Geschiedkundigen Atlas van Nederland, van welke Commissie prof. P. J. Blok voorzitter en de heer A. A. Beekman secretaris is, deelt in haar jaarverslag over 1926 mede, dat de commissie zoo gelukkig is geweest, eindelijk een bewerker te vinden van de kaarten van onze Koloniën en nederzettingen in andere werelddeelen, n.l. dr. F. W. Stapel te 's-Gravenhage, die reeds de copy voor één blad geheel en van een ander gedeeltelijk voltooid heeft.

* * *

Hr. Ms. „Hertog Hendrik" zal dit jaar een winterreis naar West-Indië ondernemen en daartoe in de eerste dagen van de maand November vertrekken. Medio Maart zal het schip weder in Nederland terugkeeren. Op de uitreis zullen Ponta Delgada en St. Thomas worden aangedaan en op de thuisreis Martinique en Ponta Delgada. Een bezoek zal worden gebracht aan de boven- en benedenwindsche eilanden, terwijl ook te Paramaribo twee weken zal worden verbleven.

* * *

Op het jaarlijksch Zendingsfeest der Broedergemeente te Zeist, 28 dezer, zal director H. Steinberg van Hernhut spreken over: Welke boodschap gaf Suriname mij mede aan Nederland? en mr. H. W. G. van der Helm, oud-gouvernementssecretaris van Suriname, over: Zending en Welvaart. Ds. J. Ph. Eggink te Delfshaven zal een zendingsrede houden.

* * *

Op Donderdag 29 September, 's avonds acht uur zal, voor het Kon. Nederlandsch Aardrijkskundig Genootschap, Ir. R. IJzerman spreken over: „De expeditie naar het Wilhelminagebergte in Suriname." Lichtbeelden zullen het gesprokene verduidelijken.

Curaçao.

Koloniale historische studiën.

Onze lezers zullen zich herinneren, dat in 1920 is opgericht een comité voor koloniale historische studiën, bedoelende de bevordering van de wetenschappelijke geschiedvorschingen aangaande de vroegere en hedendaagsche Nederlandsche koloniën. Vereenigingen en mannen van naam behoorden tot de oprichters, van wie de heer D. F. W. van Rees de man van de daad schijnt te zijn geweest. Het eerste verslag werd in het jaarverslag over 1921 van het Koloniaal Instituut opgenomen; het gaf goede hoop, dat van het comité veel te verwachten was, ook voor Curaçao.

Sedert hebben wij van dit comité nagenoeg niets meer vernomen. De heer Van Rees is, als wij het wel hebben, naar Ned. Indië gegaan en daarmede schijnt het comité ontzield te zijn.

Juist daarom deed het ons goed te lezen, dat de geschiedenis onzer West-Indische Koloniën niet vergeten wordt. In het verslag over 1926 van het Historische Genootschap te Utrecht, lazen wij, dat eerlang kan worden tegemoet gezien een bundel bescheiden, betreffende de daden der Nederlanders in de Caraïbische zee in het tijdperk van 1621 tot 1648.

Hendrikschool.

Officieel wordt bericht, dat de heer J. M. A. Beek te 's-Gravenhage bestemd is voor hoofd der Hendrikschool te Willemstad.

De Middelen.

In ruime mate blijven de middelen vloeien volgens den Staat over het 2de kwartaal. De belastingen brachten f 140.000.— en de inkomsten van onderscheiden aard f 85.000 meer op dan in het overeenkomstige tijdvak van het vorige jaar. In 1/4 der raming werd voor beide soorten van inkomsten achtereenvolgens overtroffen met f 200.000 en f 117.000, zoodat in het geheel in het 2de kwartaal het 1/4 der raming met meer dan 3 ton werd overtroffen en het 2de kwartaal van 1926 met f 225.000.

In het eerste half jaar 1927 werd het overeenkomstige tijdvak van 1926 overtroffen met f 350.000 en de helft der raming voor 1927 met een half millioen.

Meer dan in het tweede kwartaal 1926 brachten op: invoerrecht f 50.000, gedistilleerd-accijns f 36.000, overdrachtsbelasting f 6000, grondbelasting f 6000, inkomstenbelasting f 50.000, registratierecht f 7000, ontvangsten wegens kosten van dienstverleening bij den in-, door- en uitvoer van goederen f 8500, uitvoerrecht f 7500, inkomsten van de posterij f 6500, draadlooze telegrafie f 11.000, telefoonabonnementen f 11000, loodsgelden f 24000; minder bracht op successiebelasting f 17.000.

Ds. Eybers.

s. Eybers, tot voor kort predikant der V. P. G. Curaçao, is overgegaan in den dienst der Oost-Indische staatskerk en hoopt de volgende maand erheen te vertrekken.

Dr. v. d. Hoog.

oud-directeur van den openbaren gezondheidsdienst dr. Van der Hoog is van Suriname hier te lande teruggekeerd en heeft, naar wij vernemen, betrekking aanvaard in Djeddah.

R. J. Beaujon.

Volgens een bericht in *de Cur. Crt.* is de heer J. Beaujon, gouvernementsambtenaar, laatstelijk een tijd belast geweest met het beheer van openbare werken, voor 6 maanden ter beschikking gesteld van den heer Ir. Versluys in Nederland, ten einde zich onder diens leiding op de hoogte te stellen van de voorbereidende werkzaamheden in het belang van eene watervoorziening op Curaçao, om later als beheerder van dien dienst op Curaçao op te treden. Wij hebben vernomen, dat de heer Beaujon te dien tijde thans in Tilburg vertoeft.

C. P. I. M.

De *Amigoe* deelt mee, dat de directeur der „Petroleum", de heer Ansingh, half September Curaçao zou verlaten en vervangen worden door den heer Van der Stok, laatstelijk te Balikpapan.

Schouwburg.

Hetzelfde blad verneemt, dat de Christianni en Nielsens Betonmaatschappij den bouw van een schouwburg voor *f* 93.000 aangenomen heeft.

Nieuwe Nijverheid.

Naar wij vernemen, schrijft de *Amigoe*, heeft de heer D. I. Cardoze Mz. verlof gekregen tot oprichting van een koelhuis op het Rif, waar dagelijks in geconserveerd vleesch, gevogelte, visch, groenten en vruchten zullen te krijgen zijn. Tijdens zijn verblijf in Amerika heeft de heer Cardoze studie gemaakt van dergelijke inrichtingen en die plannen ervan ontworpen.

Koloniale Postspaarbank.

Verschenen is het verslag over 1926. Het aantal inleggers steeg met 315, tot 5521. Het saldo te goed der inleggers nam toe met *f* 128.301.31 en bedroeg 31 Dec. 1926 *f* 388.098.89½. De beurswaarde der effecten nam door koersstijging toe met *f* 1345.23½. De winst na afschrijving op de rekening Goederen van duurzaam nut bedroeg *f* 2.848.14½. Hiervan werd een bedrag van *f* 2000.— gereserveerd voor Waardewijziging van effecten en het saldo ad *f* 848.14½ overgeschreven op het Reservefonds, welk fonds thans *f* 24.432.49 bedraagt.

Ingelegd werd in 1926 *f* 285.456.85 en terugbetaald *f* 157.388.61; tegenover 3550 inlagen staan 1721 terugbetalingen. Alleen op St. Martin werd meer terugbetaald dan ingelegd.

Negerspaansch.

Wij hebben gezegd niet te vatten het minachtende dat gelegen is in het gebruik van het woord Negerspaansch voor de landstaal van Curaçao. Men heeft ons uit den droom geholpen. Het ligt hierin, dat de ingeboren *blanken* op de benedenwindsche eilanden een *neger*taal zouden spreken. Waarom dat beleedigend is, weten wij nog altijd niet. Vraage: welk *mensch* zal zich beleedigd achten, wanneer men hem vraagt, of hij nog zooveel van apenootjes houdt?

Uit den Verren Vreemde.

Voldaan onvoldaan.

(Slot).

De slavernij is afgeschaft. Sedert lang. De Volkenbond is nog druk doende om de slavernij te bestrijden.

De Islamieten lieten hun khalief verdrijven. Zijn de Islamieten tevreden zonder khalief?

In de ontwikkeling van Duitschland als maritieme- en koloniale mogendheid zag men een bedreiging van den wereldvrede. De slechte kansen werden gunstiger gesteld door ontketening van den grootsten oorlog dien de geschiedenis gekend heeft!!

Duitschland is vernederd en ontwapend; is men nu gerust? De Ver. Staten van N. Amerika, die meegeholpen hebben om Duitschland te verslaan, zijn nu, in hun maritieme- en koloniale aspiratiën, de plaats en rol van Duitschland komen innemen, en de anderen staan hiertegenover amechtig en uitgeput.

Ontwapening? Genève, Washington en Locarno komen tot de plechtige verklaring: de oorlog is verboden, maar wij durven niet tot wapenvermindering overgaan.

Militaire ontwapening moet worden voorafgegaan door moreele ontwapening, gegrond op onderling vertrouwen. Doch van versterking van het onderling vertrouwen geen spoor, en de middelen om dit te versterken zijn niet aan te wijzen.

Schaft den economischen strijd der beschermende tarieven af, dat zal een schrede in de goede richting zijn. De Volkenbondsconferentie erkent dit, komt tot het Nederlandsche vrijhandelsbeginsel. De beschermende industriën, de landen, die uit inkomende rechten groote baten trekken, het heele heil der protectionisten, zij blijven echter in de oppositie; en de Volkenbond kan slechts wenschen lanceeren.

Een Volkenbond zonder dwangmiddelen mist macht en kracht. De ondervinding opgedaan met z.g.n. vreedzame sancties, t.o.z. van Duitschland toegepast door de groote Entente-mogendheden na den vrede van Versailles, en de mislukte pogingen, gedaan door de sterksten der groote mogendheden alle te zamen om Rusland door sancties tot rede te brengen, maken het toepassen der beschikbare middelen niet aanlokkelijk. Zonder sancties gaat 't niet. De beschikbaar te stellen sancties zijn al in discrediet gebracht voordat de Volkenbond over toepassing ervan denkt.

Een Volkenbond, waar Rusland, Amerika, Turkije, Spanje, Brazilië buiten staan. Een Volkenbond, waar tegenover wordt gesteld de Bond van Sowjetrepublieken, de Monroeleer. Een Volkenbond, waarin men de kleinsten, als Luxemburg, Monaco en San Marino bezwaarlijk de gelijkgerechtigden kan maken van de groote mogendheden, en waarin de kleinen toch ook weer niet gebaasd willen worden door de grooten. China lid van den Volkenbond en zelfs zetelend in den Raad van den Volkenbond, in feitelijken oorlog met zijn medeleden. De Raad van den Volkenbond in menig opzicht onmachtig om met de te zijner beschikking staande middelen de hem opgedragen taak te vervullen. Arbitrage, het mooie middel, blijkt de bevredigende oplossing niet te kunnen brengen wanneer hartstocht, nationale gevoeligheid, politieke inmenging en andere niet zakelijke overwegingen of argumenten in 't geding worden gebracht, of buiten 't geding worden gehouden. De conclusies, waartoe de Volkenbond vermag te komen, zijn, door het streven om iedereen tevreden te stellen, ten slotte zoo afgerond, dat zij scherpte missen, en zij moeten dan nog den langen weg volgen door de wetgevende macht van het vijftigtal landen, die het zoo afgeronde ontwerp te sanctioneeren hebben. De Volkenbond, terecht hoog geprezen voor het reeds volbrachte prachtige werk, lijdt aan tegenstrijdigheid in het wezen van zijn wezen.

Het mandatenstelsel van den Volkenbond was een nieuw beginsel. Optimisten zagen de oude koloniale gedachte, het bezittingsbegrip, verdwijnen, opgaan in, omgezet worden tot het mandaatsbegrip, dat de achterlijke bevolking wil opvoeden tot- en rijp maken voor eigen-beheer en zelf-bestuur. Die regeeringsvormen, welke zich met een eigen inzicht in de statenrij plaatsen, Italië met Mussolini's fascisme, en Rusland met zijn Bolsjewisme, nemen echter vierkant stelling tegenover dat mandaatbeginsel. Als er overbevolking is, mag een land als Italië naar een ruimer arbeidsveld zoeken, als Italianen een land tot ontwikkeling brengen scheppen zij zich daar eigendomstitels. In den tijd toen Italië nog onder socialistische invloeden handelde, schiep 't zich op de Noord-Afrikaansche kust een eigen emigratie-kolonie. Het fascisme treedt daar nu niet op met een mandaatroeping, maar met een bewuste kolonisatiebedoeling. Italië voelt zich groot in zijn fascisme, maar tracht dit aan geen ander land op te dringen of zelfs aan te bevelen. Anders staat het, gelijk maar al te goed bekend, met het Bolsjewisme. Dit ijvert en laat door de IIIe Internationale ijveren tegen elk begrip van koloniaal bezit, tegen elken vorm van onderworpenheid van een volk aan een ander, zij 't als bezitting, dominion, protectoraat of mandaatland. En tevens zendt 't zijn missionarissen uit om de antikoloniale gedachte te prediken in 't zwarte en 't blanke werelddeel. Zij vechten misstanden aan, waarvan ook anderen 't bestaan vaak niet ontkennen. Maar het Bolsjewisme — tegenstelling weer —, het communisme zou zeker niet de geschikte hervormer zijn.

In het mandatenstelsel is veel goeds, ter navolging, er wordt evenwel zoo al stellig tegen in gegaan en

die koloniale mogendheden welke er niet tegen ingaan, toonen toch ook weinig neiging om er zich naar te voegen voor haar eigen overzeesche gebied. Bovendien willen de leiders der inheemsche bevolking het oordeel over rijpheid voor zelfbestuur niet aan den overheerscher, noch aan den Volkenbond toevertrouwen.

Emigratie, immigratie, overheveling van te veel naar te weinig; redelijker politiek is niet te bedenken, toch: bron van kwaad bloed overal.

Vrijheid van gedachte, van pers, van vergaderen. Waar deze desiderata verkregen zijn, zijn ze misbruikt, en worden veelal tot geoorloofde strijdmiddelen voor een uitheemschen vijand.

Gunt een revolutionair stelsel een proefneming in een gebied zoo groot als een werelddeel, rijk genoeg aan bronnen voor een zelfstandig bestaan, waarvan de bevolking weinig of niet is aangetast door hetgeen de revolutionair als een wantoestand beschouwt, laat dat stelsel daar tien jaren doorwerken, met eigen middelen, eigen menschen, geheel naar eigen inzichten. Schooner kans kan geen hervormer gegund worden. Indien die hervormer dan nog de gaven bezit van een Lenin, lang de leiding zelf mag houden, en indien zijn eigenschappen daarna dan nog voortgedragen worden door een Trotzky en een Stalin, dan kunnen de kansen voor de proefneming al niet gunstiger worden gesteld als maatstaf voor het te bereiken resultaat.

En als bij de aldus allergunstigst gestelde kansen, slechts verkregen worden de blijvende terreurtoestanden van het Rusland onzer dagen: dwingelandij van mannen die „naar hun ideaal waden door een zee van bloed",.... „sparend noch de onschuldige vrouw noch het schuldelooze kind", dan gruwt men bij de gedachte dat die proef nog wordt voortgezet.

Een liga tegen de IIIde Internationale gaat tegen het Bolsjewistisch drijven buiten Rusland in. Goed werk. Edoch, de *regeeringen* schijnen het gevaar niet te meten. Zij zouden hun aandacht te richten hebben op opheffing van bestaande misstanden in de bestaande samenleving, maar tevens ook op afweer van Moskousche besmetting.

Hebben communisme en socialisme geen wortel gevat in de landen der oude beschaving, beïnvloed hebben zij daar den groei der maatschappij wel. Wij vermeldden het reeds, speciaal het socialisme kan daarin onvoldane voldoening vinden. Onder die inwerking ziet men het personeele, individueele, kenmerk van het liberalisme, afslijten, meer opgaan in het sociale, algemeene.

De kiezer brengt zijn stem uit op de partij. De vertegenwoordiger heeft vooruit de partij te kennen, heeft met haar ruggespraak te houden, heeft zich tegenover haar te verantwoorden. Voor de zoo gelaakte klasse-justitie, tracht men partij-justitie in de plaats te dringen. „Het geval" spreekt tot jury en rechter hier en daar meer dan de persoonlijke daad.

De persoonlijkheid wordt uitgeschakeld. Intellect, talent, genie, worden vierderangs eigenschappen. De democratie verheft andere eigenschappen ten troon, of laat andere eigenschappen vrij spel.

In die lijn ligt ook de vervanging van de monarchie door de republiek. Bereikt, is men voldaan onvoldaan gebleven. Rusland's eerste president Lenin, werd tot een Czar-halfgod gemaakt. Duitschland koos zich, na Ebert, den keizerlijken maarschalk Hindenburg. In Frankrijk verdwijnt de president in de figuur van zijn eersten minister, precies als dat 't geval is met den koning van Engeland, of ook met de vorsten van Italië en Spanje, waar de dictators Mussolini en Primo de Rivera meer dan eerste minister zijn. In de republiek Turkije heeft Mustapha Kemal Pacha dictatoriale macht. In Hongarije en Beieren verlangen velen de monarchie weer terug. Portugal gaat van de eene revolutiepoging in de andere. En Griekenland toont neiging dit voorbeeld te volgen. Republiek of monarchie?!

Doodt het persoonlijke, van beschaving, van geboorte, intellect, bekwaamheid, kennis, en gij ontneemt aan het volk weer een houvast, zonder er een houvast voor in de plaats te geven.

De wereld wil als houvast voor haar belangstelling en haar geestdrift een stelsel of een figuur.

Een tijd leek 't of voor het komend geslacht de sociaal-democratie dit stelsel zou kunnen geven. De tuin, waarop zij voor het kweeken van idealen aangewezen is, is echter te klein, te eng gebleken, ingesloten aan de eene zijde door den gaard van het liberalisme, die, niet uitgebloeid, opfleurt, bestoven door overgewaaid zaad; ingesloten aan de andere zijde door het woeste land. waar de socialistische vrucht vergaat, of ontaardt in communistische misgroei.

Er zijn er, die even gemeend hebben in president Woodrow Wilson de krachtfiguur te zien, welke met zijn 14 punten de wereldrichter zou worden. Zij zagen hem met zijn 14 punten verdrinken toen hij den overtocht waagde van den oceaan, die Amerika van Europa scheidt!

Er zijn mooie stelsels, er zijn groote figuren, maar van hen is de wereld satisfait en zij laten de wereld onvoldaan, zonder nieuwe idealen.

Zoo wordt de mensch, onbewust of bewust zoekend naar illusies voor gezondmaking van ziel en geest en lichaam, voor anderen en voor zich zelf, door zijn hang naar het mystieke, toe gebracht voedsel voor hoop, verlangen en vertrouwen te vragen aan de bovenmenschelijke bemiddeling. De religieus denkende ziet met voldoening den terugkeer van den materialist tot het ideëele en hoogere. Hierbij kan ieder voldoening vinden bij en door zijn geloof, maar blijft hij nog onvoldaan uitzien naar het oogenblik waarop een stelsel, zijn stelsel, leidend zal voorgaan. Hij is wachtend de figuur die de wereld, heel de wereld, voor dit ideaal, zijn ideaal, zal opr... en winnen.

Voldaan onvoldaan.

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Amersfoort.

AAN DE LEDEN EN BEGUNSTIGERS.

In de herfstvacantie, tweede tocht naar het Koloniaal Instituut. Geeft u zich alvast op!

Op 9 November in het Centraal-Theater films der Nederl. Handel-Maatschappij.

Doet u mede aan de inzending voor de tentoonstelling 1928?

Werft leden!

Het Bestuur.

Afdeeling Nijmegen.

Zaterdag 24 Sept., 20 uur, Sociëteitsavond in Oranje-hotel. Volledige opkomst dringend verzocht. Kleine causerie gedurende de bijeenkomst.

Het programma-boekje heeft nog veel te weinig advertenties. Leden, denkt u er om, uwe leveranciers hiertoe aan te sporen. Dit programma-boekje is een blijvend iets: Huishoudelijk Reglement, Statuten, ledenlijst, etc. komen er in voor. Het is dus iets van waarde.

Grootte der pagina's 14 × 22 c.M. Kosten der advertenties: $^1/_1$ pag. *f* 8.—; $^1/_2$ pag. *f* 5.—; $^1/_4$ pag. *f* 3.— De advertenties komen tusschen den tekst in te staan. Advertenties kunnen nog tot en met 26 September opgegeven worden bij den heer C. Mollema, Slichtenhorststraat 49.

De Secretaris,
GESCHER.

Barbarossastraat 48.

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur.

AAN DE BESTUREN DER AFDEELINGEN.

Beleefde herinnering tot terugzending aan het Secretariaat, Heulstraat 17, den Haag, liefst per omme gaande, van de circulaires „Aan de Eerste Kamer der S.-G.", voor zoover daaraan nog niet voldaan is. (Zie desbetreffend bericht in het K. W. No. 35, van 1 September j.l., pag. 15).

FILM NEDERL. HANDEL-MIJ.

De besturen der afdeelingen Nijmegen, Den Haag en Amersfoort hebben de film der Nederl. Handelmaatschappij aangevraagd, onderscheidenlijk voor 15 en 19 October en 9 November e.k.

WITTE KRUIS KOLONIE SALATIGA.

Door het Agentschap alhier, der Nederl. Handelmaatschappij is, op dezerzijds gedaan verzoek, overgemaakt geworden een bedrag van *f* 135.—, zijnde het totaal der ingezamelde gelden ten behoeve dezer kolonie.

Van de Redactie.

Wegens afwezigheid van den bewerker verschijnt in dit Nr. geen rubriek „Uit de Europeesche pers".

Van het Informatie-Bureau:

BESTEMD VOOR UITZENDING NAAR NED. WEST-INDIE.

M. A. Beek, Hoofd v. d. Hendrikschool te Willemstad, ...kstraat 27, 's-Gravenhage.

...EMD VOOR UITZENDING NAAR NED. O.-INDIE.

... von Pritzelwitz van der Horst, Chef van het Vei...idstoezicht, 's-Gravenhage, W. de Zwijgerlaan 131.
...an Laar, Contract-werkman b. h. Stoomwezen, ...singracht 31, Helder.
Freerkstra, Hemrik (Friesland).
... N. Min, Merseloscheweg 9, Venlo.
...an Pels, Bloemkweekerstraat 66b, Rotterdam.
M. G. A. Hendrikx, Kevelderstraat, Groenlo.
...uijter, Keizersgracht 557, Amsterdam (C.).
A. Bosse, Barteljorisstraat 12, Haarlem.
...an Vuuren, Meiland 67, Rotterdam.
...llen Onderwijzer 2e klasse bij het O. L. O.
...an der Bemt, Marechausseekazerne, 's-Hertogen...sch.
C. Sliggers, Thomas à Kempislaan 102, Arnhem.
... Lucas, Zuidstraat 254, Sas van Gent.
...llen Politieopziener bij de Algemeene Politie.
...an Tuijn, Geoloog 3e kl. bij den Mijnbouw, Brug...raat 19, Roosendaal (N.B.).
W. G. Surtel, gedipl. techn. Ambtenaar Gevangenis...zen, St. Janstraat 72, Tilburg.
... J. Tichler, Leeraar M.O., van Breestraat 192, Am...erdam.

OOST-INDISCHE AMBTENAREN MET VERLOF.

... Hooghwinkel, wnd. Immigratieambtenaar 1e klasse, ...Gravenhage, p.a. Ned.-Ind. Handelsbank.
... Vaillant, Hoofdcommies b. d. afd. Tucht en Opv.-...zen, Kraneburgweg 4, 's-Gravenhage.
H. Endert, Opperhoutvester b. h. Boschwezen in ...Indië, Archimedesstraat 141, 's-Gravenhage.
... J. G. Waltmann, Onderwijzeres b. d. Openb. Kweek...hool, Pompenburgsingel 29a, Rotterdam.
... Veraart, Controleur 1e kl. b. d. P.T.T.-dienst;
...rouw M. Veraart—Pomes, Controleur b. d. P.T.T.-...enst, beiden Hoogstraat 146a, Schiedam.
... de Neve, Hoofdopzichter b. d. Waterstaat, Obrecht...raat 411, 's-Gravenhage.
... Hemmes, Controleur 1e kl. b. h. Binnenl. Bestuur, ...eventerstraat 124, Apeldoorn.
... G. Bischop, Controleur 1e kl. b. d. P.T.T.;
...r. I. J. Bisschop—Lems, Controleur 1e kl. b. d. P.T.T., beiden Laan van Altona 2, Delft.
H. L. Carstens, Commissaris van Politie 1e klasse, ...uivendrechtschelaan 139, Amsterdam (O.).
N. Merkelbach, Leeraar H.B.S., Bandoeng, Santman...an 3, Bussum.
K. M. Dusseldorp, Onderwijzer 1e kl. b. h. O.E.L.O., ...omanstraat 196 boven, Amsterdam (Z.).
... Smakman, Opziener Scheepsbouw b. h. Marine-...abliss., Nagtegaalstraat 62, Amsterdam (N.).
...Vos, Hoofdvliegtuigmaker b. d. Luchtvaartafd., Heere...raat 12, Hilversum.
H. Colbers, Graafscheweg 130, Nijmegen.
...Rozendaal, Vlietkade 6, Oud-Beijerland.
...eiden Onderwijzer 1e kl. b. h. O.E.L.O.

S. J. J. Koning, Ambtenaar voor de Belastingen, p.a. W. Siecama, Zuidhorn (Groningen).
Jhr. S. H. H. Nahuijs, Directeur 3e kl. b. h. Gevangeniswezen, Goudenregenstraat 190, 's-Gravenhage.
H. J. S. Boschhouwers, Statensingel 82, Maastricht.
W. J. van Waveren, Hillegom.
A. Ekkebus, Draaibrug (Zeeland), p.a. den heer L. Koene.
A. C. Petit, Ternootstraat 94, 's-Gravenhage.
Allen Politieopziener 1e klasse.
D. van Leeuwen, Hoofddetachementscommandant 2e klasse, Batjanstraat 3, 's-Gravenhage.
J. D. J. Steenbergen, 1e Commies b. d. Staatsspoor- en tramw., Paulinastraat 27, 's-Gravenhage.
Ir. F. K. M. Steup, Houtvester b. h. Boschwezen, Goudsbloemlaan 17, 's-Gravenhage.
M. v. Wichen, Hoofdcommies b. d. Postspaarbank, Sterkenburglaan, Doorn (Huize Ons Nestje).
M. H. Diezeraad, Politieopziener 1e klasse, Sarphatipark 74, Amsterdam (Z.).
Ch. W. Nobel, Opzichter 1e kl. b. d. dienst der Waterkracht, Franklinstraat 104, 's-Gravenhage.
A. Vogel, Inspecteur van het Inlandsch Onderwijs, Voltastraat 48, 's-Gravenhage.
W. Carelse, waarn. tijd. Inspecteur b. h. Onderwijs, Nieuwe Markt 19, Deventer.
Ir. A. Ottow, Houtvester bij het Boschwezen, Mooie Laantje 59, Zeist.
A. A. Ch. Platt, Algemeen Ontvanger 3e klasse, Nice, Grand Hotel O'Connor Rue du Congrès.
P. Beishuizen, Boekhoudkundig Ambt. 1e klasse, Scheemda, p.a. den heer H. Pinkster.
Mevr. H. J. Grimm—Buddingh, Gedipl. Analiste 1e kl. Volksgezondheid, Brussel, Rue de Noyer 57.
C. Trumeaux, Stationscommies 2e klasse b. d. S.S., Den Haag, Toussaintkade 68.
Mevr. V. V. Jacobs, Hoofdcommies Centr. Bureau Statisitiek, 2e Sweelinckstraat 109, Den Haag.
Mej. L. V. R. J. Fikenscher, Onderwijzeres 2e kl. b. h. O.E.L.O., Sonoystraat 79, 's-Gravenhage.
W. G. v. d. Vliet, Predikant b. d. Prot. Gemeente, Kerkweg, Ouderkerk a. d. IJsel.
Mej. M. B. Nijhoff, Onderwijzeres 3e klasse b. h. O.E.L.O., Snelliusstraat 94, 's-Gravenhage.
F. A. Swart, Inspecteur van Financiën, Elandstraat 40, 's-Gravenhage.
J. Ch. Kuit, Technisch Ambtenaar 2e kl. b. d. P.T.T.;
Mevr. W. J. Kuit—Noordbeek, Commies b. d. S.S. en Tramwegen; beiden 2e Daalscheweg 107a, Utrecht.
J. M. Doeve, Boekhouder 1e kl. b. h. Havenbedrijf, Toussaintkade 72, 's-Gravenhage.
Mevr. M. H. K. van Schreven, Commies bij den P.T.T.-dienst, Kleverparkweg 1, Haarlem.
F. W. Krüss, Technisch Instructeur Pandhuisdienst, Acaciastraat 54, 's-Gravenhage.
H. Bosscher, Leeraar b. d. Kon. Wilhelminaschool, Zuidbroek.
P. J. J. Hamilton, Controleur 1e klasse b. d. P.T.-dienst, Ubbergscheveldweg 23, Nijmegen.
M. Hage, Hoofdambtenaar Bestuurszaken enz., Groot Hertoginnelaan 176, Den Haag.
R. Troost, 2e Officier b. d. Gouvernements-Marine, Boezemsingel 50b, Rotterdam.
F. W. Tessensohn, Techhnisch Ambtenaar 2e kl. P.T.T.-dienst, 1e van Swindestraat 23, Amsterdam (O.).

G. Beer, tijd. wnd. ...tenaar 2e kl. Inv. en Acc. Schuijtstraat 146, 's-Gravenhage.
J. A. W. Overbeek, Commies op het kantoor der Volksgez., Weimarstraat 341, 's-Gravenhage.
P. J. Fennema, Inspecteur b. d. Staatssp. en tramw., Bloys van Treslongstraat 26. Den Haag.
Mej. A. v. Holst—Pellekaan, 1e Commies b. d. P.T.T.-dienst, van Baerlestraat 15, Amsterdam (Z.).

CURAÇAOSCH GEESTELIJKE MET VERLOF.

K. J. Kuijpers, R.K. Geestelijke v. d. 2en rang, Laan 21, 's-Gravenhage.

MET PENSIOEN.

Ch. J. R. Both, Direct. H.B.S., Ieplaan 9, 's-Gravenhage.
Mr. J. H. Meijer, Resident der Westerafdeeling v. Borneo, Hotel Duinoord, 's-Gravenhage; na 20 September 1927: Zuidwerflaan 12, Marlot.
J. H. Letteboer, Boezemsingel 122, Rotterdam.
Ir. J. A. Roukens, Hoofdingenieur 1e klasse b. d. Waterstaat, Van Galenstraat 8, 's-Gravenhage.
F. W. Remzer, Controleur 1e klasse b. d. P.T.T., van Aessenstraat 259, 's-Gravenhage.
Mevrouw H. M. Vogler, Rheinstrasse 73, Wiesbaden, Onderwijzeres 1e klasse b. h. O.E.L.O.
C. Swarts, Onderwijzer 1e klasse b. h. O.E.L.O., Regentesselaan 93, 's-Gravenhage; na 1 October 1927 Segbroeklaan 24.

GEPENSIONNEERD SURINAAMSCH AMBTENAAR.

Chr. van Wachen, Hoofdmachinist b. h. Dep. van Verkeer, Obrechtstraat 630, 's-Gravenhage.

Mutatiestaat van 14 tot 21 September.

Nieuwe Leden:	Geïntroduceerd door:
J. Barendsen, Majoor N.-I. L., Commandant der Koloniale Reserve, Nijmegen, St. Annastraat 64. ƒ 5.— ...	den heer W. C. Camman te Nijmegen.
...rouw W. L. van Troostenburg—de Bruyn, Nijmegen, ...anschestraat 63. ƒ 5.—	Mevrouw F. W. Horsting—Neyts te Nijmegen.
... F. G. Cornelis, Arts, Utrecht, Stadhouderslaan 49. ƒ 5.—. ... H. J. Slijper, Directeur H.B.S., Utrecht, Frederik Hendrikstraat 65. ƒ 5.—.	Mevrouw P. H. van der Wijk te Utrecht.
... Veen, Purmerenderweg 18, Beemster. ƒ 5.—	Eigen aanmelding.
...meene Nederlandsche Vereeniging voor Vreemdelingenverkeer, Den Haag, Lange Voorhout 102. ƒ 10.—. ...Citroen, Juweliers, Den Haag, Plaats 23. ƒ 5.—.	den heer F. van Peski te Den Haag.
...Erkelens, Den Haag, Frankenslag 60. ƒ 5.—	den heer W. D. Niestadt te Den Haag.
... H. M. J. Hart, Opperhoutvester, Den Haag, Wattstraat 14. ƒ 5.—	Secretaris Afd. Den Haag.
... G. van der Laar, Onderluitenant der Infanterie te Djambi. ƒ 5.—. ... F. Thomas, Opzichter B.O.W. te Djambi. ƒ 5.—.	den heer D. Heuvelink te Djambi.

Afschrijven:

...rouw B. H. van Deelen—de Kat, Amersfoort, Prinses ...rielaan 13 (overleden).
J. Nederhorst, Arnhem, Zijpendaalscheweg 83d.
W. Hornemann, oud-Handelsman O.-I., Arnhem, Paul Krugerlaan 14 (overleden).

Adresveranderingen:

W. Emmering, Amsterdam (Z.) van: Frans van Mie...sstr. 96 naar: Euterpestraat 94 huis.
J. Fanoy, Controleur 1ste klasse B.B., van: Velp, Den...enweg 10, naar: Den Haag, Jan Blanken...r 83. ƒ 5.—.
... A. J. Jochems, Arts, van: Den Haag, 2de Schuytstr. 21 naar Haarlem, Zijlweg 27. ƒ 5.—.
... J. R. Both, oud-Directeur H.B.S., van: Soerabaja naar: Den Haag, Ieplaan 9. ƒ 5.—.
... Swartjes, oud-Luit.-Kolonel N.-I. L., van: Den Haag, Suezkade 144, naar: Nice, Rue du Rocher No. 4.
Mr. J. H. Halkema, van: Den Haag, Stadhoudersplein 110 naar: p.a. Bijkantoor N. H. M. Noordwijk, Weltevreden. ƒ 5.—.
J. R. C. Gonggrijp, van: Plantage Clevia, Paramaribo naar: Purmerend, Purmerweg 22, p.a. Dr. H. G. ten Bruggencate. ƒ 5.—.
Dr. J. Pilon, oud O.-I. Rechterlijk Ambtenaar, van: Sarentino naar: Villa Mutspitz te Merano (Italia).
Ir. J. Wouters, oud-Hoofdingenieur S.S., van: Voorhuizen naar: Amersfoort, Jacob Catslaan 32. ƒ 5.—.

VEREENIGING „OOST EN WEST"
HOOFDBESTUUR: HEULSTRAAT 17 'S-GRAVENHAGE

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins-Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. 50752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en jongelieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen doen.

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied aan personen, van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 17, 's-Gravenhage, Tel. 14519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins-Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. 50752. Dit „Tehuis" biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland vertoeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvragen te richten tot den Directeur, den Heer J. C. HIETINK, of den Administrateur, den Heer W. MEIJER.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", Van-Boetzelaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Tel. No. 50248.

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING (Anna-Paulownastraat 48, Den Haag). Samenwerking ten einde aan hen, die uit Nederland naar Indië gaan, en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid te verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

BUREAU VOOR ADVIEZEN op huishoudelijk en maatschappelijk gebied, onder leiding van Mevr. J. FRANCO MENDES—Calisch. Spreekuur Donderdagmiddag van 2 tot 4 uur en volgens afspraak, Nic.-Maesstraat, Amsterdam, Tel. 22492.
Aan dit bureau is een cursus verbonden ter opleiding van vrouwen en meisjes die naar Indië gaan.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, en de Firma MARTINUS NIJHOFF, L. Voorhout 9, Den Haag (bij deze firma alleen die met een *), zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede druk.)
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. **Onze Oost II. Iets over den Inlander en zijn Zieleleven, door T. J. BEZEMER.**
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

* b. Onze West, tweede druk, bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overz. Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.

*No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie.)
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
*No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie.)
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
*No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2e, verbeterde druk.)
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
*No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
*No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
*No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
*No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederlandsch-Indië, zoomede voor verplegers en verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijken en Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar.** (Opnieuw herzien.) .... Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
*No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
*No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederlandsch-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
*No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederl.-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
*No. XI. **De Geëmployeerde bij de Rubber (caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Ned.-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën .... Prijs: **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.
No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
" 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
" 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
" 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
" 8. De Europeesche vrouw in Indië.
" 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
" 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.
No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
" 2. Het Javaansch tooneel.
" 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
" 4. De theecultuur op Java.
" 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
" 6. Een doode taal in Indië.
" 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
" 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
" 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
" 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.
No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
" 2. Bevloeïng in Nederlandsch-Indië.
" 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
" 4. Indische Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
" 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
" 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië.
" 9. De Slavernij in Oost-Indië.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Wnd. Vertegenwoordiger in Nederlandsch-Indië: Mr. M. J. A. Oostwoud-Wijdenes, President Landraad, Tandjong Balei (Sumatra's Oostkust).